JUL 23 1954
216

VIENYBĖ

LXVIII M., 29 N. • 412 BEDFORD AVE., BROOKLYN 11, N. Y. LIEPOS (JULY) 23 D., • KAINA 10c.

DABAR

Dėl Krėvės fondo
Karlo tradicija
Bendradarbiavo
Kova prieš kavą

JUOZAS TYSLIAVA

Dar nenudžiūvo rašalas praeitos savaitės Vienybėje, o į šių žodžių autoriaus užuomoną, įsteigti fondą Vinco Krėvės raštams leisti, jau atsiliepė keletas tautiečių.

Štai, A. Ivas iš Bostono rašo: **"Tamstos sumanymą, įkurti fondą Krėvės raštams leisti, aš remiu ir sutinku prisidėti nemažiau kaip su šimtu dolerių. Ir kada bus įkurtas fondas, malonėkite man pranešti."**

Arba, štai, P. P. Jaras iš Baltimorės —

"Pritardamas Tamstos minčiai sudaryti Fondą Vinco Krėvės raštams leisti, siunčiu 5 dol., pasitikėdamas, kad šis toks kilnus Tamstos sumanymas ras gausų pritarimą Vienybės skaitytojų tarpe."

Netrukus paaiškės, ar sumanymas yra įgyvendinamas.

Todėl nuo pinigų siuntimo tuo tarpu reikėtų susilaikyti.

***

Tai buvo anais pirmaisiais Lietuvos Nepriklausomybės kovų metais.

Jau tada buvo teisingai suprasta, kad mažos valstybės karo ucmenė, be savo tiesioginio krašto gynimo uždavinio, turi dar ir kitą, labai svarbią, paskirtį:

Tai jaunuolio auklėjimas ir jo paruošimas būsimoms piliečio pareigoms...

Tuo tikslu ir buvo įsteigtas karių laikraštis, kurį kovų veteranai, pucselėdami aną tradiciją, tebeleidžia čia, Amerikoje.

Bet, reikia pasakyti, kad žurnalas yra remtinas ne tik dėl anų širdį kutenančių prisiminimų.

KARYS, kaip jis dabar leidžiamas ir, svarbiausia, redaguojamas, yra skaitytinas ir dėl savo patrauklaus turinio.

Žurnalą turėtų skaityti kiekvienas buvęs Lietuvos karys, kiekvienas kovotojas už mūsų tautos laisvę.

***

Naujienų korespondentas Philadelphijoje (A. D.) tvirtina, kad velionis Jonas Grinius nebendradarbiavęs Vienybėje.

Jis, girdi, "...bendradarbiauti negalėjo, nes Vienybė Lietuvninkų nuo Širvydo laikų, ir Vienybė iki dabar, buvo ir pasiliko tautininkų minties laikraščiai."

Mandrapypkis. Rašo, kaip žinodamas.

Vienybei nebūtų buvę nuostolio, jeigu Jonas Grinius ir nebūtų bendradarbiavęs. Jis buvo kito amato žmogus — ne publicistas, ir ne laikraštininkas. Bet jis bendradarbiavo. Bendradarbiavo, kaip galėdamas ir mokėdamas.

Nežinau, ar Jonas Grinius bendradarbiavo Širvydo laikų Vienybėje, bet tikrai joje, kaip ir šių laikų Vienybėje, bendradarbiavo velionio brolis, dr. Kazys Grinius.

Pastarasis, kaip visi gerai žinome, buvo publicistas.

***

Kartą poetas Kazys Binkis eidamas "Laisvės Alėja, uždainavo:

"Be cukraus begerdamos kavą,
Kauno mergos sustreikavo."

Kalba kalbą atveda. Ar mes, amerikiečiai, begerdami kavą, neturėtume pagalvoti apie kovą?

Taip, apie kovą prieš astronomiškai iškilusią kavos kainą.

Dar šį pavasarį už kavos svarą nemokėdavome nė dolerio Na, o dabar? Dabar tas pats kavos svaras — 1 doleris ir 27 centai...

Kavos kaina tuojau nukristų, jeigu žmonės sustreikuotų ir bent pusmetį jos negertų.

Bet... pamėgink tu girtuoklį įtikinti, kad degtinė — fui — nesveika gerti.

Kava, kaip ir tabaku, nelengva nusikratyti.

***

Ir gubernatorius Dewey siūlo, vietoj kavos, gerti pieną.

"Pieno, pieno visos gatvės laukia,
Karvės pienas dvelkia saldumu.
Pienas šiltas, pienas balto plauko,
Jis iš lauko plaukia į namus."

Tiesa, kaip šių žodžių autorius kitąsyk dainavo, "pieno visos gatvės laukia."

Bet, nežiūrint tos didelės paklausos, Amerikos pieno pramonė irgi turi savo problemų.

Kita vertus, jeigu pieno reklamai būtų išleidžiama bent vienas nuošimtis tų pinigų, kurie leidžiami alaus ir degtinės reklamai, "there would be no milk problem at all", anot Syracuse laikraščio, Post-Standard, žodžių.

Specialiai Vienybei

MINISTERIS LOZORAITIS PASISAKO AKTUALIAIS LIETUVOS KLAUSIMAIS

Reikia dar daug kantrybės iki mūsų tautos teisė būti laisva ir nepriklausoma bus įvykdyta. – Lietuvių visuomenė kviečiama tinkamai atžymėti Baltijos Santarvės 20 metų sukaktį.

VYT. GEDGAUDAS
Paryžius

•

Lietuvos Diplomatijos Šefas S. Lozoraitis šiomis dienomis tarnybiniais reikalais lankydamasis Paryžiuje, mielai sutiko priimti Vienybės bendradarbį Vyt. Gedgaudą ir atsakyti į jo patiektus klausimus.

1. Ar tiesa, Pone Ministeri, kad iš Paryžiaus vykstate į Bonną?

— Tikrai aš važiuoju į Bonną. Tenai susitiksiu su dr. A. Geručiu, kuriam, kaip žinoma, esu pavedęs rūpintis Bonnoj Lietuvos reikalais. Kiek laiko būsiu Bonnoje dar nežinau, bet pirmuosius priėmimus dr. A. Geručiui ir man Vokietijos Užsienio Reikalų Ministerijoje jau yra parūpinusi Vokietijos ambasada Paryžiuje.

2. Ką galvojate apie VLIKo pradėtus daryti žygius steigti Vokietijoje, Ispanijoje ir kitur Lietuvos konsulatus? Kokioj formoj ir kokiu keliu tai turėtų būti daroma?

— Lietuvos konsularinės ar diplomatinės atstovybės yra Lietuvos valstybės organas. Jos tegali būti steigiamos Lietuvos Diplomatinės Tarnybos. Atstovų skyrimas yra mano, kaip Lietuvos Diplomatijos Šefo, kompetencijoje.

3. Ar tokie VLIKo žygiai, kokie buvo padaryti Bonnoj, nepakenkė Lietuvos diplomatiniam atstovavimui?

— Tuo klausimu jau esu pasisakęs anksčiau oficialiu komunikatu ir pripažindamas tuos žygius esant kenksmingus. Manau, kad šitam tvirtinimui nereikia platesnių įrodymų. Kiekvienas praktiškas žmogus pats gali lengvai nustatyti, ar yra naudinga Lietuvos reikalams ir prestižui, jeigu greta Lietuvos Diplomatinės Tarnybos nario dr. A. Geručio, arba net sakysime už jo nugaros, į Vokietijos Užsienio Reikalų Ministeriją ateina kitas žmogus ir tvirtina, kad jis esąs VLIKo paskirtas Lietuvos Respublikai ir Lietuvos Vyriausybei visiškai ir pilnai atstovauti. Šitie pastarieji žodžiai yra mano tekstualiai paimti iš įvairių Eltos pranešimų.

Ministeris Stasys Lozoraitis

4. Suprantant, kad VLIKo užimtoji pozicija Lietuvos diplomatų atžvilgiu labai kenkia Lietuvos interesams, kaip visa tai galima būtų išvengti?

— Nėra nieko lengvesnio ir nieko būtinesnio kaip išvengti tų ginčų ir tos maišatties, kurie yra sukelti dėl Lietuvos atstovų skyrimų. Aš niekados nesu reikalavęs, kad tam tikra VLIKo dalis man pripažintų teisę skirti VLIKo narius. Lygiu būdu VLIKas pagaliau privalo lojaliai nusistatyti, kad Lietuvos tarptautinis atstovavimas yra ne jo reikalas, bet Lietuvos Diplomatinės Tarnybos, kaip tai buvo ir yra nuo pat pirmosios sovietų įsiveržimo į Lietuvą dienos.

5. Kokioj formoj ateity galėtų vykti bendradarbiavimas Lietuvos diplomatų su VLIKu, kitomis lietuvių institucijomis ir jas sudarančiomis grupėmis?

— Jau iš paties žodžio bendradarbiavimas išplaukia jo reikšmė. Reikia bendradarbiauti, tai yra tartis, keistis nuomonėmis, daryti planus dabarčiai ir ateičiai esminiais klausimais, o ne dėti dideles pastangas ir eikvoti laiką keliant kompetencijos klausimą. Aš esu ir būsiu visados pasiryžęs tartis ir susitarti su VLIKu ir kiekviena kita užsienio lietuvių organizacija esminiais klausimais, tai yra kurių žingsnių reikia daryti, kad būtų suintensyvintas mūsų darbas Lietuvos laisvei. Deja, aš turiu konstatuoti, kad nuo pat pirmo kontakto su VLIKu dienos, VLIKas labai daug laiko ir energijos skiria nepagristiems kompetencijos klausimams.

6. Kaip galima paaiškinti, kad šiomis dienomis per Amerikos Balso radiją į Lietuvą Jūsų kalba buvo perduota ištisai, tuo tarpu VLIKo atstovo p. Karvelio buvo apkarpyta? Ar tai buvo padaryta įsakymu iš Washingtono?

— Esant man Londone, Amerikos Balsas pakvietė mane padaryti pareiškimų skiriamų kraštui. Tą aš mielai ir šį kartą padariau. Esu girdėjęs, kad tie mano pareiškimai buvo ištisai Amerikos Balso radijo perduoti. Man atrodo, kad laimingu būdu ligi šiol Amerikos Balsas neturėjo reikalo mano pareiškimų keisti. Tai viskas ką aš šituo klausimu žinau.

7. Ar šiuo metu tarptautinė padėtis plėtojasi palankia Lietuvos išlaisvinimui linija?

— Esu įsitikinęs, kad viena bendra tarptautinės padėties raida, imant ją ilgesnėj perspektyvoj, plėtojasi palankia Lietuvos išlaisvinimo linkme. Aš, kaip ir mes visi lietuviai, esu įsitikinęs, kad sovietai bus išmesti iš Lietuvos, kaip lygiai ir iš kitų jų okupuotų ar užvaldytų valstybių. Tačiau mums reikia dar daug kantrybės iki mūsų tautos teisė būti laisva ir nepriklausoma bus įvykdyta. Realistiniai žiūrint į padėtį galima bijoti, kad arti-

(Nukelta į 7 psl.)

Dar Nepriklausomybės metais didžiausias Lietuvos akmuo Puntukas buvo paverstas įspūdingu Atlanto nugalėtojų, Dariaus ir Girėno, paminklu.

New York Public Library 470 Fifth Ave.

PRANCŪZIJAI IŠMUŠĖ 25 VALANDA

Kodėl būtina suorganizuoti Europos Gynybos Bendruomenę? – Sovietai stengiasi suvilioti į savo pusę vokiečius. – Prancūzija iškrito iš "didžiųjų" tarpo... – Klausimus spręs tik amerikiečiai ir anglai.

(Vienybės korespondento Europoje)

•

Nė kiek sumažėjo yra ir sovietų laivynas.

Prieš šitą pavojų laisvosios Europos valstybės buvo sutarusios sukurti sąjungą, prie kurios turėjo prisidėti ir vokiečiai. Be vokiečių gynybą būtų neefektinga. Gen. Gruenther, sąjunginikų armijos štabo viršininkas, neseniai pasakė: "Mūsų sausumos jėgos dar neužtenkamai stiprios sudaryti skydui, už kurio galėtume mes mobilizuoti rezervus atakos atveju."

"Tai yra viena iš priežasčių, dėl kurios vokiečių prisidėjimas yra būtinas", pabrėžė gen. Gruenther.

Žinodami, kad tokiu būdu Europa taptų nepaimama, sovietai visomis jėgomis priešinasi tos Gynybos Bendruomenės realizavimui ir per savo agentus komunistus ir simpatizuojančius neutralistus veda smarkiausią propagandą prieš C.E.D.

Ar Vokietijos apginklavimas tikrai pavojingas?

Prancūzijos miestų sienos šiandien nuklijuotos plakatais, kurių vienuose reikalaujama kuo greičiau ratifikuoti C.E.D. (Europos Gynybos Bendruomenę), kituose, priešingai, reikalaujama atmesti.

Naujasis vyriausybės pirmininkas Mendes-France stengiasi rasti aukso vidurį, bijodamas suskaldyti Prancūziją. Bandymas gal neblogas, bet vargu ar pavyks pakeisti sutartį, kurią jau keturios valstybės ratifikavo.

Jei 1950 metais Prancūzija buvo labiau vieninga dėl pavojaus iš rytų, šiandien, susikūrus visokiems "neutralistų" sąjūdžiams, kurie šaukia, kad kraštui joks pavojus negresia ir kursto prieš Vokietijos apginklavimą, C.E.D. priešininkų skaičius padidėjo.

Eiliniai žmonės su C.E.D. visai nėra susipažinę ir tik vienas iš šimto paklaustas gal žinos kas tai do paukštis. Šitą nežinojimą komunistai stengiasi išnaudoti, aiškindami, kad norima apginkluoti Vakarų Vokietiją. Bet jie nė vienu žodžiu neužsimena, kad Rytų Vokietija jau apginkluota sovietiškais ginklais. Tiems žmonėms niekas nebando išaiškinti, kodėl tokios pastangos dedamos sukurti Europos Gynybos Bendruomenę, kodėl išleidžiamos milžiniškos sumos apsiginklavimui. Paaiškinimas juk paprastas: ginkluojamasi ir organizuojamasi dėl to, kad nuo karo pabaigos sovietų karinės jėgos nenustojo augusios.

Šiandien Raudonoji Armija turi ginklu turi 4,740,000 žmonių masę ir prie jos dar prisideda 1,900,000 satelitų kareivių. Vien tik Rytų Vokietijoje stovi pasiruošusi kautynėms 31 divizija, iš kurių 18 yra šarvuotos ir turi 3,500 tankų.

O ką sąjunginikai centriniame fronte turi prieš šią masę? Tik 20 divizijų, turinčių 3000 tankų.

Reikia taip pat neužmiršti, kad sovietų aviacija, kuri šiandien turi 20,000 lėktuvų ir apie 1000 tolimo skraidymo bombonešių TU 4, galinčio nuskristi 6000 km, nuo Baltijos iki Juodosios jūrų, visa pasienių, einant per Lenkiją, Čekoslovakiją, Vengriją, Rumuniją ir Bulgariją, turi platų aerodromų tinklą.

Tai sena pasaka. Šiandien Vokietija, skyrium paėmus, nesudarys jokio pavojaus, bet, priešingai, ji gali sustiprinti sovietinį bloką, jei sovietams pasisektų ją suvilioti.

Rytinė Vokietija yra jėga prijungta, gi vakarinė, jei matys, kad sąjunginikai ją žemina, geruoju pereis į sovetų pusę. Ar buvę naciai ir nacionalistai nesiūlo "paeiti galiuką kelio su sovietais"?

Reikia neužmiršti, kad 1939 metais Molotovo — Ribentroppo paktas nulėmė karo paskelbimą, šiandien sovietai irgi stengiasi išplėšti vakarų Vokietiją iš sąjunginikų glėbio. Jei pasiseks, Molotovas nedvejos pasirašyti paktą su nauju Ribentroppo įpėdiniu, ir ką tada neutralistai sakys?

Dėl tokios sąjunginikų delsiančios politikos, kada metai iš metų atsisakoma duoti Vokietijai suverenumą, Vokietijoje jau atsirado balsų reikalaujančių atsisakyti nuo ligšiol vestos europietiškos politikos ir labiau susiartinti su Sovietų Rusija.

(Nukelta į 7 psl.)

KARO PALIAUBOS INDOKINIJOJE

Liepos 20 d. Genevoje Vakarų ir komunistinių valstybių atstovai sustare baigti beveik aštuonis metus nutęsusį karą Indokinijoje. Pagal šią sutartį, įgalinčią baigti karo veiksmus Indokinijoje, Vietnamo valstybė padalinama pusiau, išilgai 17 paralelės.

Indokinijos karo paliaubų sutartis, liečianti Vietnamo ir Laos valstybes, pirmiausia pasirašyta. Vėliau pasirašyta sutartis, liečianti Cambodia karalystę. Bendrą Indokinijos taikos sutartį pasirašė devynios valstybės, kurių atstovai dalyvavo šioje konferencijoje.

Pagal sutartį, šiaurinė Vietnamo pusė su 12 milijonų gyventojų lieka komunistams. Prancūzų kontrolėje lieka pietinė Vietnamo valstybės pusė, pradedant 17 paralele, einančia išilgai Ben Hai upės, ties pačia siauriausia Indokinijos dalimi. Dešimt mėnesių laikotarpyje prancūzai turi apleisti šiaurinę teritoriją, įskaitant Hanoi miestą. 1956 m. liepos mėnesį komunistams tekusioje Vietnamo pusėje įvyksta rinkimai. Taikos sutarčiai vykdyti ir jai prižiūrėti, paskirta trijų valstybių, Kanados, Indijos ir Lenkijos, komisija.

Indokinijos karo paliaubų sutartį pasirašiusioje Genevos konferencijoje dalyvavo: Prancūzija, D. Britanija, Sov. Sąjunga, komunistinė Kinija, JAV (nepasirašė) ir trys Indokinijos valstybės, — Vietnam, Laos ir Cambodia.

Siena, kertanti pusiau Vietnamą, yra 50 mylių ilgumo ir patogi gynimosi atveju. Prancūzų pusėje lieka apie 9 mil. gyventojų su didžiausia Indokinijos Tourane aviacijos baze ir sostine Saigone.

Jungtinės Valstybės, kurios nepasirašė sutarties, buvo delegavusios valstybės sekretoriaus padėjėją Walter Badeli Smith. Jis pareiškė, kad Jungtinės Valstybės atskira deklaracija garantuos tą sutartį.

ATOSTOGOS AUTOMOBILYJE

Fabrike darbas ir fabrikinė nuotaika žmogų taip išvargina, kad darbininkas su dideliu nekantrumu laukia jam priklausančių atostogų. Kiekvienas žino, jog laike atostogų turės progos ne tik palisėti, bet ir tyru oru pakvėpuoti. Daugelis, gavę atostogas, skuba išvažiuoti kur nors prie ežero arba prie jūros pasimaudyti ir karštuose saulės spinduliuose pasikaitinti. Bet aš gi pasirinkau kitokią vasarojimo vietovę, būtent: nusprendžiau aplankyti kurį nors didmiestį, kur yra susitelkusių lietuvių. Sužinojęs, kad Clevelande ruošiama Lietuvių Diena, todėl ir ryžausi tą miestą aplankyti ir pasižiūrėti Antrosios Lietuvių Dienos. Nuo Amsterdamo (N. Y.) iki Clevelando gan toloka, apie 500 mylių, bet mano pasiryžimui tai didelių sunkumų nesudarė.

Kelionė tarp gyvųjų lavonų

Kad as ir spauda spėliojo, kad liepos 3—5 dd. kelionėse įvyks daug nelaimių, žus automobilių susidūrimuose per 400 asmenų. Taigi tos pranašystės gerokai veikė nervus, bet visvien ryžausi savo kelionės planą vykdyti. Kitaip, nebūčiau patekęs į clevelandiečių ruošiamą Lietuvių Dieną. Šeštadienį, liepos 3 d., 6 val. ryte, susėdom visa šeima į sūnaus vairuojamą automobilį ir išvažiavome Clevelando link. Važiuodami matėme daug didelių ir mažų miestų, kurių gatvių išplanavimai ir namų statyba beveik visur vienoda. Gamta įvairi ir įdomi. Vietomis riogso būdingi akmens uolos kalnai, apaugę krūmokšniais bei medžiais.

Kad ir didelis judėjimas buvo plentais, bet prityrusio vairuotojo dėka, po 12 valandų važiavimo, laimingai pasiekėme Clevelandą.

Lietuviška bažnyčia ir tautiniai darželiai

Rytojaus dieną, šekmadienį, 10 valandą, turėjau progos dalyvauti šv. Jurgio bažnyčioj pamaldose. Bažnyčia nauja, endyi ir gan kukliai įrengta. Žmonių prisirinko pilna bažnyčia. Parapijos choras gerai įsilavintas, Solistė N. labai gražiai sugiedojo Ave Maria. Parapijos vikaras, kad ir ne lietuvis, bet evangeliją ir visus pranešimus bei skelbimus perskaitė lietuviškai. Po bažnyčia yra didoka salė su nedidele scena įvairiems parengimams. Čia pat salėje yra lietuviškų knygų bei laikraščių platinimo kioskas. Sakoma, kad kioskas turi pasisekimo.

J. Staniškis mane su šeima nuvežė į miesto sodą parodyti ir aplankyti įvairioms tautybėms įrengtų darželių. Čionai man buvo didelė staigmena. Net susijaudinau, pamatęs aukštokus pedestalus su dr. Basanavičiaus ir dr. Kudirkos biustais, po kuriais padėti lietuviški ir angliški įrašai. Darželis užima didoką plotą, yra medžių ir krūmų, o vidury tryška originalus vandens fontanas. Prie biustų pasodinta šiek tiek dekoratyvinių gėlių. Yra dar palikta vietos pastatyti Maironio biustui. Čia tikrai yra kuo pasigrožėti ir kartu pasididžiuoti Lietuvos praeitimi ir pasidžiaugti senųjų lietuvių ateivių padarytomis pastangomis šiam darželiui įrengti. Dabar tik reikėtų žiūrėti, kad jame neaugtų piktžolės ir būtų tvarka. Juk šis kampelis kiekvienam lietuviui primena Kauno Karo Muziejaus sodelį. Aplankėme ir kitų tautybių darželius. Kai kurie gerokai apleisti, o kiti — gana gražiai tvarkomi ir prižiūrimi.

Lietuvių Diena

Programą turėjo pradėti, 4 valandą, bet kadangi buvo karšta, tai pradėjo prievalančią vėliau Lietuvių Diena. Lietuvos Apyl. Vysk. oficialu. St. Barzdukas, atidarydamas Lietuvių Dieną, kvietė gausiąją publiką sugiedoti Amerikos ir Lietuvos himnus. Po to taręs trumpą, bet reikšmingą žodį, apibūdindamas Lietuvių Dienos paskirtį ir tikslą. Tolimesnį meninės programos vedimą perdavė vicepirm. inž. P. J. Žiūriui, kuris taip pat pasakė įspūdingą kalbą lietuvybės išlaikymo reikalu. Jis vaizdžiai nušvietė anų laikų lietuvių emigrantų veiklą, palygindamas ją su dabartine veikla. Jis džiaugėsi, kad dabar žymiai daugiau esą pajėgų ir galima daug nuveikti. Reikią tik noro ir vieningo pasiryžimo.

Toliau sekė meniška programa. Kelios dešimtys vaikučių inscenizavo lietuviškame darželyje žydinčias gėles, pagal A. Vienažindžio dainą "Kaip gi gražus, gražus rūtelių darželis". Meniškai aprengti vaikučiai pavaizdavo beveik visas Lietuvos darželiuose augančias gėles. Čiurlionio ansambliui dainuojant ir Mikulskiui diriguojant, Lietuvaitė Kasperavičiūtė, meniškai šokdama, aplankė kiekvieną gėlių grupę, kuriomis gėrėjosi ir tarsi su jomis meiliai kalbėjosi. Žiūrovams padarė didelio įspūdžio, o tėvams džiaugsmo, kad jų vaikučiai taip gražiai suvaidino.

Čiurlioniečių choro dainos ne tik sužavėjo visus, bet ir gilaus įspūdžio padarė, ypač atvykusiems iš toliau.

Per 30 mergaičių, tautiškais drabužiais apsirengusių, gražiai pašoko, atviram ore, tris tautinius šokius: Blezdingėlę, Sadutę ir Kepurinę.

Aplamai, Lietuvių Diena buvo labai įdomi ir įspūdinga. O kad taip gražiai pravedė, tai čia didelė garbė rengėjams. Dalyvavo apie 1000 lietuvių.

Bendruomenės siekiai

Susitikęs su ryžtinguoju Clevelando Lietuvių Bendruomenės pirm. St. Barzduku, jis Lietuvoje buvo geras pedagogas, visuomenininkas, kultūrininkas ir didelis lietuvių kalbos žinovas ir saugotojas. Dabar jis, man rodos, dar labiau yra įsijungęs į aktyvųjį lietuviškos veiklos darbą. Jo pasiryžimas ir noras visus lietuvius sujungti Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizacijoje. Jis, kaip įmanydamas, stengiasi, kad visu šimtu procentų būtų įgyvendinti kiekvieno lietuvio širdyje šie Lietuvių chartos siekiniai:

Visame pasaulyje pasklidę lietuviai turi sudaryti vieningą Lietuvių Bendruomenę. Lietuvis lieka lietuviu visur ir visada. Lietuvių kalba lietuviui yra tautinė garbė. Lietuvis kuria lietuvišką šeimą. Kiekvieno lietuvio priedermė sudaryti sąlygas tautinei kultūrai. Darbu, mokslu, turtu ir pasiaukojimu lietuvis kovoja, kad apgintų ir išlaikytų nepriklausomą Lietuvos valstybę. Mokykla yra tautinės dvasios židinys. Draugija yra tautinės kultūros veiksminga talkininkė. Lietuvis ugdo tautinį solidarumą. Lietuvis yra lojalus savo gyvenamajam kraštui.

St. Barzdukas apgailestauja, kad yra ir tokių naujų ateivių, kurie visuomeninės veiklos požiūriu reikia laikyti „miegusiais".

Clevelande pasižvalgius

Clevelandas — Ohio — grožio ir pramonės centras. Clevelandas įsikūręs Vidurio Vakarų lygumose prie didžiulio Erie ežero krantų, turi nepaprastai patogias geografines sąlygas. Didžiaisiais ežerais į miestą atvyksta laivai, atgabendami geležies rūdą, traukiniai iš rytinės Ohio dalies ir iš kalnyninės Pennsylvanijos — anglis. Visa tai Clevelandas sunaudoja geležies ir plieno liejyklose. Čia gaminami įvairiausi geležies ir plieno dalykai, pradedant vinimis ir sraigteliais ir baigiant automobilių dalimis, sunkvežimiais bei kitokiomis mašinomis. Nemaža darbo, negu geležies ir plieno pramonė, yra čia pat išsikūrusios kitos pramonės šakos. Clevelande gaminami dideli kiekiai dažų, lako, vario produktų, žibalo ir jo produktų, tekstilės gaminių, namų apyvokos reikmenų ir tt.

Dėka gerai išsiplėtusios ir pelningos pramonės, miestas puošiasi visa eilė puikių pastatų, kurių dauguma susikoncentravę miesto daly, vadinamoj "Moll". Čia yra miesto savivaldybė, teismo rūmai, miesto auditorija, miesto biblioteka, federaliniai rūmai, milžiniškas stadijonas, švietimo centras ir federalinis bankas. Prie "Moll", kaimynystėje, yra ir miesto skveras, kur išdidžiai dairosi virš Clevelando Terminal Tower, 52 aukštų pastatas, po kuriuo yra centrinė Clevelando stotis. Iš šio pastato aukštojo bokšto visas miestas matosi kaip ant delno.

Miesto centre gausu moderninių krautuvių, įstaigų, teatrų bei viešbučių. Gyvenamuose rajonuose, tarp gausių medžių, daug gražių ir patogių namų. Garsus yra Clevelando simfonijos orkestras, gamtos istorijos bei meno muziejai, taip pat medicinos institucijos. Taip pat negalima būtų nepaminėti Clevelando gražuju parku bei bulvarų.

Miesto grožis, geri uždarbiai daug čia lietuvių sutraukė. Clevelande, su naujais ateiviais, yra apie 10,000 lietuvių. Tremtiniai turi gerus uždarbius, daugelis įsigijo nuosavus namus ir gražiai gyvena. Bet dėl juodukų besiplečiančios bangos, kai kurie jau likvidavo savo namus ir persikėlė į kitus miesto rajonus gyventi. Dėl šio daug kas rimtai susirūpinę.

Niagaros krioklys

Teko aplankyti ir Niagaros krioklys. Važiuojant reikėjo pravažiuoti Tonawanda, N. Y., chemijos pramonės miestą. Čionai yra daug chemikalų fabrikų. Niekur tokio "tyro oro" neužtikome, kaip šiame mieste. Automobily sėdėdamas negali žmogus laisvai kvėpuoti. Būtinai turi burną užsidengti. Nuostabu, kaip čia žmonės gali gyventi.

Niagaros krioklys labai įdomus. Vanduo krinta 156 pėdas. Krisdamas vanduo taip tyška, kad rodosi visą laiką lietus lyja. Šią vietovę gana gausiai lanko ekskursijos ir pavieniai asmenys. Vieni gėrisi krioklio originalumu, kiti leidžiasi požeminiu liftu žemyn prie krintančio vandens pasigrožėti ir laivais upėje paplaukioti.

Naujoji autostrada

Jau du metai, kai vedama moderniška autostrada New York — Buffalo. Jos ilgis 500 mylių. Nuo Rochester iki Utica galutinai baigta. Todėl turėjome progos moderniška keliu pavažiuoti. Šiuo plentu važiuojantiems reikia mokėti muitą. Už pravažiuotas 110 mylių sumokėjome doleri 40 centų. Šiuo plentu labai patogu važiuoti.

Jonas Miškinis

Tas žuvis, atrodo, nelabai draugiška, ypač šiai išalkusiai bezdžionei.

JUBILIEJINIS RADIJO PIKNIKAS

Pirmųjų Naujosios Anglijos lietuvių radijo programų 20 m. sukakčiai paminėti piknikas įvyks sekmadienį, rugpjūčio 1 d., Brockton Fair Grounds darže.

Programoje: 1955 metų vėliausių madų drabužių ir kailinių paroda, vad. Bernardo Koričio. Madas rodys patyrusios profesionalės merginos.

Bus gražuolės "Mis Lithuania" rinkimai. Šių metų teisėjais bus Dist. Komisionierius adv. John J. Grigalius, mokytoja Alice Plevokaitė, dr. Juozas Landžius-Seymour, dr. Pauline Luzackaitė ir adv. Juozas Tamėnas-Thomas iš Cambridge. Taip pat publika.

Šokiams gros žinomas Falcons Radio orkestras.

Laimėjimo ir įžangos dovanos bus gražios ir naudingos.

Busai eis iš So. Bostono Piliečių Klubo E. St. ir Broadway, So. Bostone. 1-mą valandą po pietų. Bilietus galima iš anksto nusipirkti Baltic Florists Gėlių ir Dovanų krautuvėje taip pat prie busų.

Steponas ir Valentina Minkai, šių programų vedėjai, kviečia programų klausytojus ir draugus kartu švęsti šią sukaktį. Bus progos linksmai praleisti dieną viename didžiausių šio sezono piknikų.

Iki pasimatymo rugpjūčio 1 d. Brockton Fair Grounds! K.

SPAUDA APIE ŠALNIENĘ

Dover, N. H. (LMC) — Rengiamos metinės konferencijai New Hampshire Federation of Business and Professional Women's Clubs, kur Ž. P. Šalnienė, Lietuvos garbės konsulo žmona, buvo numatyta pagrindine kalbėtoja, Fosters Democrat išdėjo apie jos veiklą gana platoką straipsnį. Straipsnyje suminėta įvairios jos eitos pareigos ir atlikti darbai valdinėj srityje, profesiniam teisės darbe ir visuomeninėj veikloj. Paminėta ir tai, kad josios vyras yra Lietuvos konsulas ir kad jos teisės reikalų įstaiga atstovauja užsienio atstovybes bei konsulatus, todėl jai tekę turėti daug ryšių su užsieniu, ypač su Pabaltijo kraštais.

THOMAS MATAS
REAL ESTATE
81 Fox Street
Waterbury, Conn.

KARLONAS
Funeral Home
Lietuviams tarnauja daugiau, kaip 20 metų.
280 CHESNUT STREET,
NEW BRITAIN, CONN.
Tel. 9-1181

J. MARKIEWICZ
AND
SONS, Inc.
Tel. LOcust 2-9229
Laidotuvių Direktoriai
15 Trumbull Street
New Haven, Conn.

QUALITY MARKET
VICTOR ABECUNAS, Sav.
356 PARK STREET,
NEW BRITAIN, CONN.

RUBBER STAMPS
ENGRAVING
CONCORD STAMP
79 Warren St. New York, N.Y.
Tel. BEekman 3-6828

A. Kamenjarin
Real Estate

Įsteigta 1914 m.
Paskolos — Nuoma — Apdrauda
Safety Deposit Boxes
Lietuviams žinoma įstaiga
3042 Wentworth Ave.
Chicago 16, Ill.
Tel. CAlumet 5-4663

John Baltaduonis
FRANKFORD AVENUE
CAFE
1700 Frankford Ave.,
PHILADELPHIA, PA.

WILLIAM VALAITIS
Visokeropas automobilių taisymas
1730-2 E. Moyamensing Ave.
Philadelphia, Pa.
Tel. Howard 8-0596

A. MIEŽIS
ALUS. DEGTINĖ. VYNAS
2207 N. 2nd STREET.
PHILADELPHIA, PA
REgent 9-4156

Šiaurės Amerikos lietuvių sporto žaidynių bendrieji nuostatai

Ketvirtųjų sporto žaidynių ruošėjas — Fizinio Auklėjimo ir Sporto Komitetas. Vykdytojas — Toronto lietuvių sporto klubas Vytis.

Žaidynų globėjas — Garbės Komitetas.

Pagrindinius paruošiamuosius darbus atlieka organizacinis ir varžybinis komitetas.

Pasitaikiusiems varžybų metu ginčams spręsti sudaroma 4 asmenų komisija, kurios pirmininku yra FASK-o skirtas atstovas.

Ginčams spręsti komisijos sąstatas kamuolio žaidimų atstovas, lengvosios atletikos atstovas, bendrosios rungtynių organiacijos specialus stebėtojas ir FASKo atstovas. Pirmuosius 3 atstovus skiria organizacinis ir varžybinis komitetas.

Dalyvių aprūpinimas (maistas ir nakvynė) tvarkoma organizacinio komiteto, kuris spaudoje tuo reikalu skelbia pranešimą.

Kelionės išlaidas sporto klubai ir paskiri sportininkai apsimoka patys.

Rungtynių vykdytojas rūpinasi sporto aikštėmis ir patalpomis. Visas priemones parūpina varžybinis komitetas.

Žaidynių dienos programa skelbiama spaudoje 3 savaitės prieš žaidynių pradžią.

Žaidynėse turi teisę dalyvauti visi Š. Amerikos lietuviai sportininkai ir sporto klubai, kurie šiemet registruoti FASK ir išpildę nustatytus pradmės formalumus. Žaidynėse starto teisė atimama visiems, kurie nusižengę lietuvybei ar prasilenkę su bendrais sportinės disciplinos nuostatais.

Ketvirtųjų žaidynių laimėtojas, kuris šiais metais sprendžiamas iš visų sporto šakų bendro įvertinimo, apdovanojamas Lietuvos Diplomatijos šefo dovana. Dovanos laimėjimo nuostatai bus paskelbti spaudoje rugpjūčio mėn. pradžioje kartu su visų sporto šakų ir rungčių vertinimo sistema. Pavieniai pirmų vietų laimėtojai apdovanojami dovanomis. Antrų ir trečių vietų laimėtojai atžymimi spec. diplomais. Dovanų paskirstymą atlieka organizacinis ir varžybinis komitetas.

Už pasitaikiusius nelaimingus atsitikimus varžybų metu nei FASKas, nei sporto klubas Vytis neslima jokios atsakomybės.

FASKas

DAUGIAUSIA KLIUVO MIN. LOZORAIČIUI

WATERBURY, CONN. — Praėjusį sekmadienį čia lankėsi VLIKo pirmininkas prelatas M. Krupavičius. Rytą atlaikė pamaldas lituanistikos kursų intencija, po pietų pasakė kalbą parapijos aud.torijoj, o vakare dalyvavo jo garbei krikščionių demokratų surengtame bankete.

Nors prakalbas surengė bendruomenė, kuriai priklauso įvairių srovių žmonės, ir nors buvo skelbiama, kad bus kalbama apie Lietuvos vadavimą, bet daugiausia kliuvo min. Lozoraičiui. Sakė, kad Lozoraitis neturi jokių teisių, su juo visai negalima susikalbėti; jis kiša kojų Karveliui Bonnoje ir tt. Daugiausia susirinko katalikų, ir jų dauguma, žinoma buvo patenkinti. Bet kitaip galvojantieji negali suprasti: nejau VLIKo pirmininkas čia atvažiavo kurstyti žmones prieš min. Lozoraitį? aDugelis tikėjosi iš jo lūpų išgirsti daugiau apie VLIKo darbus, o ne apie VLIKo rietenas. As.

JUCUS SISTERS RESTAURANT
Stasys Jucus, Vedėjas
(Lakūno Darlaus brolis)
Atdara visą naktį.
(47th St. ir Ashland Ave.)
1608 W. 47th STREET, CHICAGO, ILL.
LAfayette 3-9670

PHILADELPHIA, PA.

MALONI LIETUVIŠKA UŽEIGA
ANTHONY BALCHIUNAS, SAV.
113 SOUTH 34th STREET
Arti Pennsylvanijos Universiteto

PETER DAVIDONIS
VYNAI — LIKERIAI - ALUS
2327 Brown Street Philadelphia, Pa.

ADAMS' CAFE
RESTORANAS IR BARAS
441 SPRING GARDEN, PHILADELPHIA, PA
Tel. PO 5-9566

TRAUN'S BAR
AUGUST TRAUN, Sav.
S. E. cor. 7th and DAUPHIN STREET, PHILADELPHIA, PA
Tel. PO 5-9785

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS
LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601-3 So. 2-nd Street Tel. DA 4-9136
PHILADELPHIA PA

CHARLES J. ROMAN
(RAMANAUSKAS)
1113 Mt. Vernon Street Telefonas Popiar 4179
PHILADELPHIA PA
Moderniška laidojimo įstaiga didelė graži koplyčia ... atsakingam patarnavimui ... Nelaimės atveju kreipkitės į mūsų įstaigą dieną ir naktį — mes visados pasirengę suteikti geriausį patarnavimą.

TURITE VAIKŲ, AR TURIT JIEMS...
LIETUVOS ISTORIJĄ?
Ši knyga tik dabar išėjo iš spaudos. Be jos negalite apsieiti namuose, jei norite savo vaikus supažindinti su savo krašto ir savo tautos praeitimi.
Knygą parašė istorikė Dr. V. Daugirdaitė-Sruogienė. Ji taikoma mūsų lituanistinėms mokykloms, bet lygiai įdomi ir visiems, besidomintiems Lietuvos praeitimi. Knyga didelio formato, 200 psl., gausiai paveikslnota, su Vytauto Didžiojo laikų Lietuvos žemėlapiu, iriista į kietus viršelius. Kaina — 3 dol. Užsakantiems knygą didesniais kiekiais daroma nuolaida. Užsakymus ir pinigus siųskite:
TERRA
748 WEST 33rd STREET, CHICAGO 16, ILL.

LINKSMA, KAIP BĖDĄ PALAIDOJUS...

"Žaismingu" mane pripažinęs, mielas Vyt. Aimara, rodos, privalėjo su atsargumu mano žodžius imti, kad nepatektų į žabdimo sląstus. Na, ir pateko, prašydamas "neskaityti, ką parašau prieš dešimtį minučių". Matyti, ir V. A. rūgštu tiesą, kaip gumą, tampyti. Pasaulyje būtų kažkaip nejauku, jei viskas eitų pagal škėmišką reliatyvią tiesą, kur vieną minutę balta, po dešimt minučių — juoda. Visgi, esama kokių nors pastovesnių pastovų. Ir žmogaus pareiga yra jieškoti jų — jieškoti tiesos.

Nemanau, kad V. A. rimtai sulygina du kunigėlius su visa ortodoksine katalikybe, nes čia tiek panašumo, kiek mano gimtinės Južintų ežeras ir Atlanto okeanas — abu šlapi. Tačiau jis, rodos, nevisai tiksliai pava.zduoja P. Višinskio ir kitų mūsų patriotų kovas. Jis sako, jie "nebūtų kovoję prieš pravoslaviją ir Rusiją, jei jos būtų leidusios lietuviams nepriklausomai tvarkytis," ir nebūtų žiauriomis priemonėmis siekusios įgyvendinti savo tikimą absoliutę tiesą. Argi tie mūsų patriotai nesmerkdavo mūsų inteligentų vedybų su rusėmis? Juk šiomis, visai ne žiauriomis, priemonėmis lietuviai vyrai nesyki virsdavo rusais ir net pravoslavais! Būti lietuviu Višinskiui ir kitiems patriotams — liberalams buvo absoliuti tiesa. Kai tik ta tiesa jiems tapdavo reliatyvi — jie išstautėdavo.

Liberalizmo esmė, sakiau, ne ta, kurią mielas škėma mums kiša, bet yra — siekti laisvės, kovojant prieš varžtus. Todėl Višinskis ir sakė: "Mes mylim tėvynę, norim jai gero atnešti: mūsų priederbė yra pašalinti visa, kas tik jai kenkia. Mes turim kovot ir kovot! Kas tik bebūtų mūsų priešai, nežiūrėsim: ar tai labai augštai pastatyta ypata, nors ji būtų Dievo patepta ir Dievo siųsta valdyti žmones. Lai būn ji caras ar popiežius, vyskupas ar kunigas, lai būna tai mūsų didžiūnai — galiūnai kunigaikščiai arba kokios kaimyniškos tautos: broliai lenkai ar latviai, ar rusai, ar vokiečiai. Kova ir kova be paliovos!"

Ši liberalų credo (Tikiu) skelbdamas Varpo nr. 5 ir 6, 1901 metais, Višinskis sakė: "Mūsų idealas: laisva, nepriklausoma Lietuva, nusikračiusi svetimų ir savų despotų, pamynusi po kojų tamsybes, išvien su kitomis laisvomis tautomis rūpinasi pagerinimu savo ekonomiško būvio ir žengia pirmyn."

Taigi, Višinskio idėjos siekė plačiau, negu kova prieš Rusijos ir pravoslavijos žiaurias priemones. Jis šaukė kovon prieš viską, kas lietuvius varžė, ar drįso varžyti. Jam gal būtų buvę keista mūsų naujųjų liberalų taktika pavadinti kun. Ylą "nedoru" dėlto, kad jis parašė kritiškai apie liberalizmą. Vieton įrodyti jo minčių netiesą, nenuoseklumą, kreivumą, ar kitaip, naujieji liberalizmo gynėjai išvadina kritiką "krikščioniškai nemoraliu" — ir mano, jų tiesa įrodyta!

Prof. V. Biržiška Kultūros žurnale (nr. 1, 1930 m.) straipsnyje apie dr. V. Kudirką, padarė įdomią (ir, mano akimis, labai teisingą) pastabą apie nepriklausomoje Lietuvoje susidariusią inteligentiją. Jis rašė: "Kiekvienas ūkininkas yra perdėm individualistas, kuriame svetimi reikalai tiek terūpi, kiek jo paties reikalą paliečią. Ir daugelis, daugelis šviesuomenės atstovų, iš to kaimo išėjusių, pasiliko tokių pat pažiūrų visam amžiui, kad ir dirbdami kitokią darbą. Kudirka išplėtė savo kaimo idėjas į visą kraštą. Kodėl? Atrodo, kad čia pavėikė į ji didmiesčio gyvenimas, studento gyvenimas Varšuvoje."

Nėra abejojimo, kad ir mūsų naujuosius liberalus paveiks Amerikos didmiesčių gyvenimas. O iki tai įvyks, nenuostabus škėmos pasitraukimas iš ginčų lauko, kad, esą, nėdera "neužaugoms" su "milžinais" kovon stoti. Dovydas, kaip žinoma, galvojo kitaip, ir nugalėjo Galijotą. Gali būti, ir škėma būtų nugalėjęs, bet pamiršo Amerikos lietuvių savo broliams Lietuvoje Laisvės Varpe įrašytą įsakymą:

"Tas laisvės nevertas,
Kas negina jos."

Vyt. Širvydas

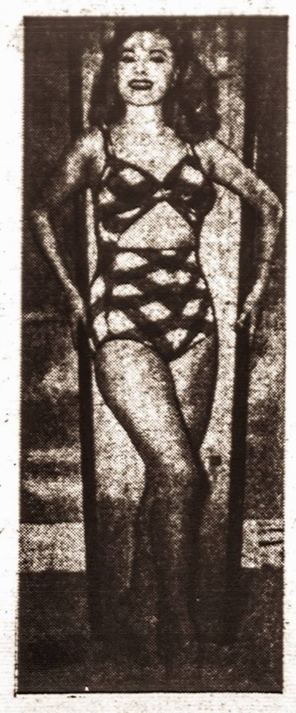

Dainininkė Anne Jeffreys, savo laiku kartu su dainininke Polyna Stoškiūte dalyvavusi Broadway veikale "Street Scene", dabar yra populiari televijos aktorė.

GRASINA NUO TIKĖJIMO

(LAIC) — Sovietiniai okupantai Lietuvoje, kovodami su tikėjimu, ypač kreipia dėmesį į jaunimą, kad jis išaugtų ateistinis. Tam naudojamos visos priemonės. Ypač dedamos pastangos mokyklinį jaunimą atskirti nuo bažnyčios. Pastebėti lanką bažnyčią moksleiviai bandoma atgrasinti išjuokimu. Jie verčiami, komjaunuoliams ir pionieriams tyčiojantis, prieš visų moksleivių susirinkimą aiškintis dėl pamaldų lankymo. Jautrius vaikus toks smurtas labai skaudžiai veikia, ir ne vienas paskui nebejsidrąsina toliau lankyti pamaldas.

Rusai apsėsti didybės manija

(LAIC) — Betarpiškų stebėtojų liudijimu, sovietiniai rusai okupuotoje Lietuvoje yra tiesiog apsėsti didybės manijos. Buvęs vokiečių rasizmas atrodo vaikiškas, palyginus su sovietinių rusų šovinizmu. Kiekvienam jų įkalta į galvą, kad rusų tauta esanti pranašiausia iš visų pasaulio tautų.

Mokyklose ir kitur nuolat skelbiama, jog rusų kalba esanti gražiausia pasauly, kad kilniausi ir geriausi žmonės esą rusai, kad visi didžiausi pasaulio mokslininkai buvę rusai ir jie padarę visus didžiuosius išradimus, kuriuos kiti tik pasisavinę, kad rusų kultūra esanti vienintelė, kuri tikrai verta to vardo, kad tikro meno, didelių rašytojų ir filosofų tėra buvę rusų tarpe.

Šis šovinizmas yra pagrindas dar niekur kitur nebuvusio dydžio klasių skirtumui. Rusai sudaro tariamų antžmogių klasę, o visų kitų tautų žmonės — tariamų menkažmogių ir tarp šių dviejų klasių nėra ir negali būti jokios lygybės. Visos geriau apmokamos vietos yra atiduotos rusams ir jais vienais tepasitikima. Jei tam tikros valdinės vietos skiriamos lietuviams, kad atrodytų, jog kraštas valdomas ir tvarkomas pačių lietuvių, tai tiems lietuviams vis tiek nerodoma jokio pasitikėjimo, ir prie kiekvieno tokio neruso pareigūno yra priskiriamas jam kontroliuoti padėjėjo titulu rusas.

J. KELIUOTIS ESĄS GRĄŽINTAS Į LIETUVĄ

Vilnius (LAIC) Buvęs Naujosios Romuvos redaktorius J. Keliuotis 1944 m. buvo suimtas ir išvežtas į Rusiją. Tačiau dabar kažkokiais sumetimais esąs grąžintas į Lietuvą ir paskirtas Panevėžio dramos teatro stilistu. Tame pat teatre dar tebedirbąs režisierius J. Miltinis.

KERSTENO KOMISIJA EUROPOJE

London (LAIC) — Charles J. Kersten vadovaujamas Committee on Communist Aggression birželio 14 — 18 dienomis apklausinėjo visą eilę liudininkų apie komunistų agresiją Rytų ir Vidurio uEropos kraštuose.

Lietuvių liudininkai savo parodymuose nušvietė sovietinę okupaciją Lietuvoje nuo 1940 m. ligi šių metų pradžios. L. Puzinienė, ligi šių metų sausio mėnesio gyvenusi Lietuvoje, savo parodymuose nušvietė dabartinę padėtį Lietuvoje — didelį skurdą, religinį persekiojimą ir visokiariopą kitokią priespaudą. Taip pat liudininkė parodė, jog komunistinė propaganda lietuvių tarpe neturi jokio pasisekimo. Nors ir visaip religija puolama, tikinčiųjų, liudininkės pasakojimu, gyventojų tarpe yra tokia pat dalis, kokia buvo ir nepriklausomybės laikais. Net ir okupacijos metais išaugęs jaunimas nesąs pasidavęs sovietinei propagandai. Dėl didelės priespaudos ir išplėsto šnipinėjimo šiuo metu pasipriešinimas esąs neįmanomas, tačiau, jei tik susidarytų sąlygos ir atsirastų viltis išsivaduoti, prieš sovietinį okupantą stotų kovon nuo vaikų ligi senelių visa tauta. Įvykiai pasaulyje lietuviams yra žinomi, daugiausia iš Amerikos Balso pranešimų, kurie Lietuvoje yra girdimi ir klausomi, kad ir su dideliu pavojumi. Puzinienė yra už lietuvio 1931 m. ištekėjusi prancūzė, kurios vyrą sovietai deportavo 1941 m., o jinai pati ligi šių metų pradžios dar gyveno Lietuvoje ir tik po ilgų pastangų, Prancūzijos atstovybės dėka, pagaliau buvo išleista. Todėl galėjo suteikti smulkių žinių apie įvykius Lietuvoje nuo naujos okupacijos pradžios ligi šių metų.

J. Senkus, buvęs Laikinosios Vyriausybės pareigūnas propagandos reikalams ir Raudonojo Teroro muziejaus organizatorius, plačiai nušvietė pirmosios sovietinės okupacijos metu įvykdytus Kaune, Telšiuose, Pravieniškėse, Petrašiūnuose ir kitur lietuvių žudymus ir pasibaisėtinus suimtųjų kankinimus.

K. Žukauskas, nusausinimo darbų inžinierius, 1941 m. suimtas Svedasuose ir kalintas Zarasų kalėjime, davė parodymus apie buvusius tame kalėjime kalinius ir jų žudymą, karui prasidėjus. JJs savo akimis matė nužudymą bibliotekininko J. Petniūno, pulk. I. Pašilio ir kitų ten sėdėjusių lietuvių.

●

Miunchenas (LAIC) — Birželio 28 d. Charles J. Kersteno komitetui davė parodymus į Vakarus prieš metus laiko pabėgęs MVD pulk. leit. Grigori Stepanovič Burlicki. Šis buvęs aukštas ir gerai informuotas MVD pareigūnas tarp kitų dalykų paliudijo, kad rezistencinės grupės tebekovoja prieš sovietinę priespaudą Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Gudijoje ir Ukrainoje.

Savo parodymuose Burlicki kartu pažymėjo, kad sovietų armijoj, vyriausybės sluogsniuose ir net komunistų partijoj labai plačiu mastu išplitęs šnipinėjimas antikomunistiniams kraštams. Nors komunistams pavykę nemaža antikomunistinių šnipų sugaudyti, tačiau vistiek to šnipų tinklo nariams yra pavykę dar ligi šiol nebuvusiu mastu įeiti į valdžios sferas, karines pajėgas ir net pačią komunistų partiją.

VIETOJ RADIJO "KIAULIAVIEDRĖS"

Vilnius (LAIC)— Sovietų vyriausybė neabejotinai žino, kad gyventojai slaptai klausosi užsienio radijo pranešimų, todėl deda pastangas radijo aparatus pakeisti tik garsiakalbiais, per kuriuos žinių perdavimą jau nesunkiai galima kontroliuoti. Žmonės juos vadina gavarilkomis arba "kiauliaviedrėmis" (kiaulėms šerti kibirais).

Tokių "kiauliaviedrių" Lietuvoje pagal oficialius duomenis, esą įvesta 75,000. Už naudojimąsi juo į mėnesį reikia mokėti 5 rublius, tačiau pačią tą kiauliaviedrę pirkti nereikia — valdžia duoda. Žmonės tas kiauliaviedres įsiveda dėl to, kad kaimuose nėra elektros, o baterinių aparatų ir jų dalių beveik neįmanoma gauti, gi paklausyti kartais reikia, nes per tuos garsiakalbius pranešami įvairūs vietos pranešimai, valdžios įstaigų įsakymai, žinios apie mokesčių mokėjimo terminus ir kiti panašūs dalykai, kurių laiku nesužinojęs gali tikron bėdon įklimpti.

***

AUŠROS VARTŲ KOPLYČIA ESANTI DAR NEUŽDARYTA

Vilnius (LAIC) — Paskutinėmis žiniomis iš Lietuvos, Vilniuje esą privežta įvairių tautybių žmonių — be lietuvių ten daug esą rusų, lenkų, gudų ir kitokių tautybių žmonių.

Aušros Vartų koplyčia esanti dar neuždaryta, tik langai užleisti užuolaidomis. Tačiau ir dabar dar matyti lauke prieš koplytėlę kartais besimeldžią žmonės.

***

MAŽAI TESUSIRAŠINĖJA

Vilnius (LAIC) — Susirašinėjimas laiškais Lietuvoje labai mažas. Jei kas ir rašo, tai daugiausia tik atvirukus. Kiekvieno laiškas yra perduodamas į raikomo cenzūros skyrių. Iš vieno rajono į kitą tie laiškai eina paprastai ligi 5 dienų. Kovojant prieš religines šventes, sekmadienis paštuose paverstas darbo diena, o poilsio diena — antradienis.

● Sovietų Rusija atsiuntė Jungtinėms Valstybėms trečią notą, reikalaudama tuojau grąžinti laivą, Kinijos nacionalistų pagrobtą ir laikomą Formozos uoste. Kadangi Formozos vandenis kontroliuoja JAV karo laivynas, tai sovietai amerikiečius, mat, laiko atsakomingais.

Reikia ne priešą sulaikyti, bet pavergtuosius išvaduoti

San Leandro, Calif. (LAIC) — Vietos laikraštis News Observer įsidėjo vedamąjį, kuriame griežtais žodžiais pasisakoma, jog vietoj pastangų apriboti komunizmo plitimą turi būti pereita prie jo pavergtų kraštų laisvinimo veiksmų.

Kalbėdamas apie Churchillio "The Gathering Storm", kur anglų karo metu min. pirmininkas vaizduoja, kaip Europoje siautė, dėl demokratinių kraštų nepasiankumo, Hitleris, laikraštis pastebi, jog karo metu buvo laukiama, kad tasai karas bus baigtas pilna demokratijų pergale. Tačiau įvyko priešingai — didelė Europos dalis buvo vėl pavergta sovietinių imperialistų. Čia suminimi Lietuva, Latvija, Estija, Vengrija, Rumunija ir kiti tuo būdu sovietų rankose atsidūrę kraštai.

Tų dalykų akivaizdoje laikraštis klausia, kas gi iš tikro buvo padaryta, pvz., atstatyti demokratinei tvarkai Čekoslovakijoje, kuo padėta narsiai Suomijai, kodėl sustoja pusiaukely, kai karas ėjo išlaisvinimo šūkiais. Kodėl — klausia laikraštis — mes (amerikiečiai) rūpinamės tik apsaugoti tas teritorijas, kurios dar nepateko į totalistinio okupanto nasrus? Kodėl ištisų penkiolikos metų laikotarpy nesiėmėm iniciatyvos atstatyti laisvę pavergtuose kraštuose.

aLikraštis mano, kad JAV susilauktų pasaulyj žymiai didesnio respekto, jei besirūpinusi komunizmo plitimo apribojimų, pereitų tiesiai prie pastangų ir Čekoslavakijoj ir kitur atstatyti laisvę.

DĖDĖS JUOZO AMBRAZIEJAUS JAUNŲ DIENŲ ATMINIMAI

DR. V. TERCIJONAS

Šių metų gegužės 7 d. suėjo 50 metų nuo spaudos laisvės atgavimo ar, tikriau sakant, nuo atšaukimo draud.mo spausdint lietuvių knygas lotynų raidėmis. Tas draudimas tęsėsi 40 metų ir žymiai stabdė mūsų tautos kultūrinį kilimą. Šie metai yra skirti paminėti sunkius knygnešių ir spaudos platintojų laikus ir pagerbti veikėjus, kurie pasižymėjo tame darbe. Amerikoje dar yra būrelis gyvų tų laikų veikėjų, kurių nemažai čia atvyko po 1905 metų pralaimėtos revoliucijos, o kai kurie pasiekė šį kraštą po antro pasaulinio karo kaip tremtiniai.

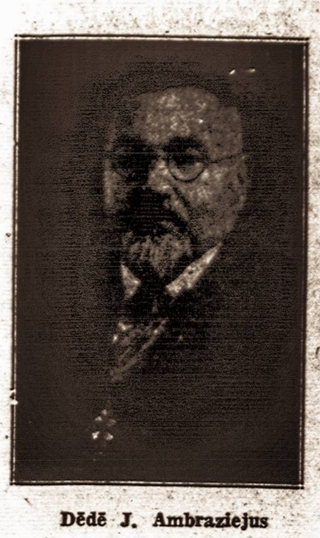

Dėdė J. Ambraziejus

Šį kartą noriu paminėti vieną tų garbingų veikėjų, Juozą Ambraziejų, kuris Brooklyne vadinamas dėde, atvyko į Ameriką 1908 m. Su jo vardu reikia paminėti dar du veikėjus, jo bendradarbius, to paties laiko ir iš tos pat Marijampolės apylinkės. Tai Jonas Kidolis iš Mokolų, kuris gyvena Bronxe, N. Y. (Gaila, kad jis dabar nesirodo viešam lietuvių gyvenime ir neparašo savo atminimų iš praeities). Antras veikėjas, tai neseniai miręs Jonas Grinius, dr. Kazio Griniaus brol's. Jis gyveno Philadelphijoje, Pa., buvo Juozo Ambraziejaus vienmetis, Artojų Draugystės narys ir smarkus 1905 m. revoliucijos veikėjas.

Juozo Ambraziejaus tautinis darbas Lietuvoje tęsėsi apie 15 metų, nors gyviausias laikotarpis truko nuo 1898 iki 1907 m., kada jis turėjo apleisti Lietuvą. Čia noriu kiek plačiau atžymėti Juozo Ambraziejaus teatrinę veiklą, kada jis dalyvavo slaptame teatro vaidintojų būrely Laikotarpy nuo gruodžio 27 d. 1900 m. iki rugp. 15 d. 1901 m., t.y. per aštuonis nepilnus mėnesius tas būrelis slaptai suvaidino 8 kartus komediją "Amerika pirtyje". Ir tai ne vienoj vietoj, o įvairiuose ūkiuose Marijampolės ir Kalvarijos apskrityse. Vaidintojai negyveno vienoj vietoj, o buvo išsiskirstę Marijampolės apylinkėje, tai apsunkino jų bendrą darbą. Be to, čia pridėsiu keletą atminimų iš J. Ambraziejaus jaunų dienų.

J. Ambraziejus gimė 1877 m. kovo 17 d. Panausupio kaime, Daukšių parap., Marijampolės apskrity, Ambraziejų pavardė Lietuvoj nereta, o Panausupy buvo ketveri Ambraziejai, pasiturį ūkininkai ir susipratę lietuviai. Juos buvo galima pavadinti bajorais ūkininkais gera prasme, nes jie buvo gan pažangūs ūky ir kiek daugiau prasišvietę. Tokių bajorų ūkininkų Lietuvoj žinome ir daugiau, pav., Vileišiai, Šliupai ir kiti. Vienas iš J. Ambraziejaus giminių, Vincas Ambroze, (Ambrozevičius), gimęs 1864 m., dabar 90 m. amžiaus, žinomas senas veikėjas Amerikos lietuvių tarpe gyvena Newark, N. J. Jis yra kilęs iš Daukšių kaimo, to pat krašto. Jo gyvenimo aprašyme (spausdintoj biografijoj) pasakyta, kad jis yra tikras bajoras.

"Kodėl aš vadinuosi kunigo vaikas?"

Kaip jau anksčiau buvo mano rašyta knygelėje "Juozas Ambraziejus", išleistoj jo 75 metų sukaktį minint, dėdė Ambraziejus kartais juokaudamas sako, kad jis yra "kunigo vaikas". Jo tėvas mokėsi Seinų kunigų seminarijoje ir jam likę tik dvi savaitės iki įšventinimo. Bet jo senelis (diedukas) norėjo, kad sūnus būtų ūkininkas, o ne kunigas ir jam pavedė štambų ūkį. Buvo ir daugiau, bet jaunesnių vaikų, o kandidatas į kunigus — pats vyriausias. Ambraziejai, jeigu leido savo vaikus į mokslą, tai tik į kunigų seminariją (Seinuose) arba į Veiverių mokytojų seminariją. Nei gydytojų, nei inžinierių, nei advokatų jie savo šeimoje nenorėjo turėti. Iš sūnaus kunigo jie tikėjosi paramos ūkiui — pinigų, o mokytojams nereikėdavo tarnauti rusų caro kariuomenėje.

Juozo tėvas vedė Magdę Grinevičiūtę, dukterėčią kun. Grinevičiaus, kuris buvo vienas iš nedaugelio varpininkų kunigų. Jis sulaukė su ja 3 sūnus,

(Nukelta į 8 psl.)

TALKOS LEIDINIAI PALIEKA PĖDSAKUS LIETUVIŲ LITERATŪROJE

1. Igno Šeiniaus RAUDONASIS TVANAS, sukėlęs sensaciją danų, suomių ir švedų skaitančioje visuomenėje, mums bus tol aktualus, kol mūsų tėvynė bus raudonojo tvano apsemta. Su Stepo Zobarsko įvadu apie autorių. 327 pusl. Kaina $3.50.

2. Juozo Paukštelio KAIMYNAI, premijuotas romanas, vienas iš gražiausių veikalų moderniškoje lietuvių literatūroje, vaizduojąs laisvos Lietuvos jaunuolių meilės dramą. 4 spalvų viršelis. 239 pusl. Kaina $2.50.

Abi knygas užsakant pas leidyklos įgaliotinį — tik $5.

TALKOS Įgaliotinio adresas:
Mr. Stepas Zobarskas, 85-42 91 St., Woodhaven 21, N. Y.

BŪKITE SVEIKI

Draugui ir sau sveikatos knyga—vadovas

kurią parašė ir jau išleido Dr. Steponas Biežis. Šioje knygoje aprašoma suprantama lietuvių kalba svarbieji sveikatos išlaikymo dėsniai: kaip būti sveiku ir ilgai gyventi.

Ši svarbi knyga privalo rastis kekvienoje lietuvių šeimoje. Kaina tik 2 doleriai su prisiuntimu. Tuojau užsisakykite. Užsakymus siųskite knygos autoriui:

DR. S. BIEŽIS, 3241 W. 66 Place, Chicago 29, Ill.
Telefonas—Republic 7-7868.

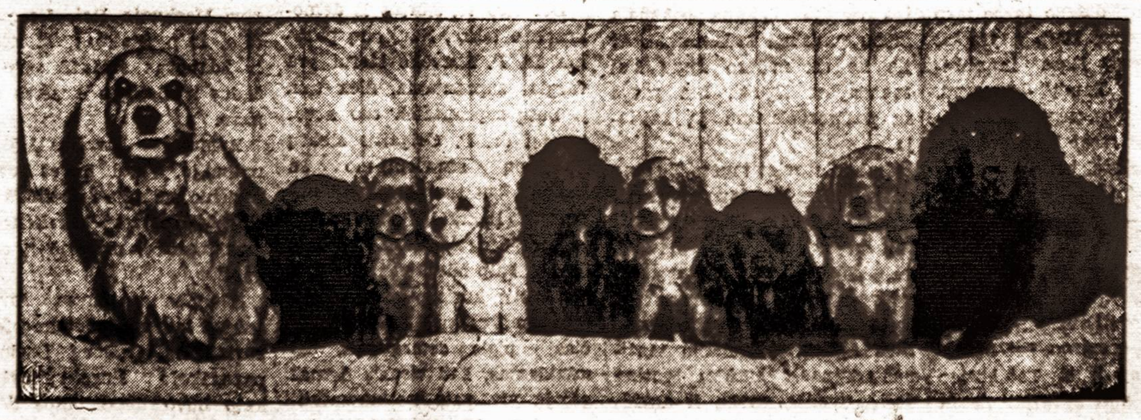

Motina, atrodo, susirūpi nusi padidėjusia šeima.

VIENYBĖ

LITHUANIAN WEEKLY
Established 1886

JUOZAS TYSLIAVA
Editor and Publisher

Editorial and Business Office:
412 Bedford Avenue
Brooklyn 11, N. Y.

EVergreen 4-0862

Entered as Second Class Matter October 23, 1907 at the Post Office of Brooklyn, N. Y.

Subscription Rates:
Advertising Rates on Application
CANADA and other countries $6.00
USA per year ... $5.00

"DABAR, ARBA NIEKADOS"

Su tokiu šūkiu naujasis Pranc ūzijos premjeras Mendes-France vyko į Genevą tarts su komunistais dėl taikos Indokinijoje. Atrodo, kad jam pavyko laimėti, jeigu tai galima vadinti laimėjimu. Prancūzai atidavė komunistams pusę Vietnamo, ir tai įvyko šešiomis valandomis prieš "terminą".

Kaip žinoma, Mendes-France, sudarydamas Prancūzijos vyriausybę, yra pasakęs, kad jis iki liepos 20 dienos "padarys taiką" Indokinijoje, arba rezignuosiąs. Rezignuoti, atrodo, tuo tarpu jam nereikės.

Vietnamas, viena trijų Indokinijos valstybių, kaip ir Korėja, susitarta padalinti pusiau, maždaug, išilgai 17 paralelės. Kiek tai liečia kitas dvi Indokinijos valstybes, Laos ir Cambodia, jos paliekamos "ramybėje" ir komunistai žadėjo jų neliesti.

Kurį laiką Molotovas ir komunistinės Kinijos premjeras Chou En Lai reikalavo, kad šią sutartį garantuotų Jungtinės Valstybės. Bet Edenui įspėjus, kad tai gali sugriauti pačias taikos derybas, komunistai savo reikalavimo atsisakė.

Žodžiu, Genevos konferencijoje baigtas pusanštuntų metų karas, kuris Prancūzijai buvo įgrisęs iki gyvo kaulo. Prancūzai džiaugiasi. Ką veiksi nesidžiaugęs. Bet žinant komunistų klastą, tenka abejoti, ar tas džiaugsmas bus ilgalaikis.

Nepajėgdami apžioti visos Indokinijos, komunistai tuo tarpu mėgins suvirškinti, ką jau yra prarijė. Bet abejotina, ar jie pasitenkins šiuo grobiu. Nesistebėsime, jei prancūzams sumažinus kariuomenę Indokinijoje, raudonųjų lava vėl ims riedėti.

Laiškai iš Chicagos

LOGIKOS IŠP RIEVARTAVIMAS

Susirūpinimas Naujienų skaitytojų tarpe. – Kaip juoda stengiamasi paversti balta. – Vedamieji per melo detektoriaus koštuvą. – Karvelio politinės pažiūros. – Demokratija ar demagogija. Ar iš tikro Naujienos susijungs su Draugu?

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

Chicagos Naujienų skaitytojai kiek susirūpinę stebi šio dienraščio liniją. Girdi, lokalines žinias jis nusirašąs iš Sandaros, politines (lietuviškas) iš Draugo, sava beliko tik demagogija, bet ir ta artinasi prie Draugo. Raštiškai tą patį paliudija Naujienų bendradarbis J. Jasinskas to laikraščio liepos 11 d. numeryje teigdamas: "skaitau vieną, skaitau kitą dienraštį ir abu tarsi dvyniai, tvirtina tą patį... Be melo detektoriaus teisybės jokiu būdu nesužinosi."

J. Jasinskas kalbėjo apie mūsų šių dienų politinę temą Nr. 1 — Karvelio "ambasadorystes" istorijėlę. Kadangi bandymus su melo detektorium vargiai ar pasiseks greitu laiku Tautos Fondo ar ALTo lėšomis pravesti, siūlau teisybei nustatyti kitą būdą: pavartyti senesnius Naujienų numerius.

Ten, pvz., birželio 9 d. vedamasis, atrodo, paties Grigaičio rašytas, skelbia:

"Vadinasi p. Lozoraitis teigia, kad VLIKo pareigūnas Dr. P. Karvelis melavo, informuodamas lietuvių spaudą apie jo priėmimą Bonnoje ir vokiečių vyriausybės sutikimą laikyti jį Lietuvos Respublikos atstovu ir leisti jam steigti Lietuvos konsulatus Vakarinėje Vokietijoje."

Čia pat N. pamoko Lozoraitį:

"Su VLIKo pagalba gal pavyktų jam pačiam (Lozoraičiui) atgauti savo diplomatinį statusą Romoje — ko jisai vienas dėl kokių tai priežasčių negali pasiekti."

Birželio 12 d. Naujienos vedamajame kiek sumažina Karvelio gautą titulą:

"Vlikas atliko gerą darbą gaudamas oficialų Bonnos pripažinimą jo įgaliotiniui, kaip egziliniam Lietuvos Respublikos atstovui".

Birželio 15 d. paaiškinama to "paskyrimo" technika perspausdinant K. Žalkausko pareiškimą, girdi... "VLIKo raštas priimtas, tuo pačiu priimtas Dr. Karvelis." Birželio 24 d. vedamajame vėl teigiama:

"Tarp VLIKo ir federalinės vokiečių vyriausybės yra pasiektas susitarimas dėl Lietuvos atstovybės įsteigimo Bonnoje."

Po trijų savaičių burbulas srogo. Nauj. vedamajame rašo:

"...Karvelis praneša... VLIKo (jau ne Lietuvos) delegato padaryti žygiai palankiai svarstomi kompetentingose įstaigose. Kokie tie žygiai, nėra reikalo į tai gilintis. Pirmuose pranešimuose apie Dr. P. Karvelio paskyrimą buvo pasakyta, kad savo darbui Bonnoje sureguliuoti jis turėsiąs pasitarimų su vokiečių vyriausybės jam nurodytais pareigūnais. Tie pasitarimai eina, ir kol jie nepasibaigs nebūtų tikslinga apie juos kalbėti spaudoje..."

Iš tų citatų iki šiol mulkinamas Naujienų skaitytojas gali pasidaryti tik vieną išvadą, kad iki šiol nieko konkretaus nėra padaryta ir... kad dr. P. Grigaitis buvo suklaidintas ar pats savo iniciatyva, Draugo paragintas, pasikarščiavo, žiauriausiu būdu išprievartaudamas logiką.

***

Man į akis krito dar viena dr. P. Grigaičio samprotavimų vieta. Būtent birželio 12 d. vedamajame jis spėlioja, ką galėtų reikšti prieš vokiečių spaudos pranešimus stovinčios raidės dpa. Rašo Grigaitis: "Tai turbūt reiškia Deutsche Presse Abteilung" (vokiečių spaudos skyrius). Papildomai Elta informuoja, kad dpa yra oficiali Vokietijos žinių agentūra."

Kad vedamųjų rašytojas, sėdėdamas Halsted gatvėje, negali atspėti kas slepiasi po mažyte raide "a" (ne Abteilung, o Agentur), dėl to galima tik nusišypsoti, bet jei ELTA, sėdėdama Reutlingene teigia, kad dpa yra **oficiali**, suprask, valdinė vokiečių žinių agentūra, dėl to jau reikia nusiminti. Sėdi Vokietijoje, o jos gyvenimo nestebi. "dpa" yra privati agentūra, kurios akcijos priklauso privatiems asmenims. Sąjungininkai, "demokratizuodami" Vokietiją, griežtai uždraudė steigti bet kokias valdines informacines įstaigas, o dabar visom Adenauerio vyriausybės užmačiom įsteigti savo žinias "frizuojančias" įstaigas, prisimindami propagandos ministeriją, sėkmingai priešinasi patys vokiečių žurnalistai. ("Oficialios" žinių agentūros sau pačiom neturi ir JAV.) Visos informacijos, kurias vokiečių vyriausybė nori suteikti, yra teikiamos ne tik dpa, bet ir pvz. UP bei AP agentūrom, kurios Vokietijoje turi labai platų lokalinių korespondentų (vokiečių) tinklą ir verčiasi ne tik tarptautinių, bet ir lokalinių žinių, vokiečių kalba, perdavimu vokiečių laikraščiams. Iš to galima padaryti tik tokią išvadą, kad neališkios žinios per dpa pasirodė ne iš vokiečių užsienių reikalų ministerijos, bet jų šaltinis buvo pats Karvelis.

***

Kodėl Draugas Karvelio "ambasadorystės" istorijėlės proga taip smarkiai puolė Lozoraitį ir visus tuos, kurie jam ta proga pareiškė pritarimo, lengva suprasti. Diplomatų postuose jis norėtų matyti savo žmones. Daug sunkiau logiškai išaiškinti ta proga parodytą Naujienų neapykantą. Juk savo žmonių, tinkamų tiems postams, jos neturi.

Tiesa, Lozoraičiui Nauj. visados prikiša "vadizmą". Tačiau Lozoraitis niekados nebuvo tautininkų partijos narių, jis tebuvo aukštas užsienio reikalų ministerijos pareigūnas, karjeros diplomatas ir ministerio postas jam kurį laiką buvo pavestas ne kaip politikui, bet kaip "specialistui". Jis neturėjo jokios įtakos Lietuvos vidaus santvarkai. Tuo tarpu socialistinių Naujienų remiamas dr. P. Karvelis aktyviai prisidėjo prie gruodžio 17 d. perversmo ruošimo, o Vokietijon vienas pirmųjų pabėgęs prisidėjo prie K. Škirpos vokiečių nacių partijos pavyzdžiu organizuojamo aktyvistų fronto... Kaip toli numato diplomatas mėgėjas dr. P. Karvelis, galima paliustruoti, kad ir tuo faktu, jog 1946 — 47 — 48 m. jis puoselėjo planą paveikti okupacines įstaigas iš Rheino krašto poros apskričių išmesti vokiečius ir į jų vietą apgyvendinti lietuvius(!). Šiandien galima dėkoti Dievui, kad šitas planas pasirodė esąs neįgyvendinamas. Čia pat dar galima pastebėti, kad didžiausias priekaištas iš dr. Karvelio pusės dėl Lozoraičio neveiklumo yra tas, kad Lozoraitis nepaskyręs atstovo į fašistinę Ispaniją...

Dėl viso to, žiūrint iš demokratinio taško, Naujienų parama dr. P. Karvelio blefui yra vargiai suprantama. Šiek tiek ji būtų suprantama tuo atveju, jei dr. P. Grigaitis siektų Naujienų susivienijimo su Draugu, bet tuo atveju didžiuma to laikraščių skaitytojų jaustųsi ideologiniai išduoti. Kad ir kaip būtų, tragiška, kad dienraštis, kuris pasišovė skleisti demokratines idėjas, verčiasi pigia demagogija, užmiršdamas, kad visokia demagogija yra pats netinkamiausias, koks tik galėtų būti, demokratijos pagrindas.

KAS MES — TAUTA AR LIAUDIS?

Būdami kuklūs ir, galėčiau pasakyti, tam tikrais atvejais nerangūs, įsikibę į kokį nors svetimą griozdą, sunkiai nuo jo atsisakom.

Beskaitydamas dr. P. Jonikо „Gimtojo žodžio baruose" užtikau mus labai žeminančią, kai kurios mūsų tautos dalies pavadinimo sąvoką "liaudis", arba "suliaudino". Šį lietuvių kalbos "perliuką" vartoja ir kiti mūsų kalbininkai. Pats nebūdamas kalbininku, keliu šią mintį, norėdamas, kad šiuo reikalu pasisakytų žinovai.

Mūsų tauta, neturėdama vadinamo aukštojo luomo, yra gal labiausiai vienalytė šeima. Juk beveik visi esame artojų sūnūs. Taigi esam arba lietuvių tauta, arba lietuvių liaudis. Tiesa, skamba kiek keistokai.

Jeigu mes turime savo lietuvių kalbą, apimančią visą mūsų tautos, o ne jos dalies — liaudies vienetą, tai ir svetimus žodžius galime tik sulietuvinti, o ne suliaudinti. Nes jeigu valstybė, kaipo nedalomas vienetas, savo gėriui ar reikalui ką nors svetimo pritaiko, ar skolina, tai daro ne vienos tautos dalies, ar politinės grupelės, o visos tautos reikalui. Taip pat rašytojai, dainiai, muzikai, menininkai, lietuviškų raštų audėjos reiškiasi ir kuria ne liaudies, bet lietuvių tautos — lietuvių vardu. Juk nesakom lietuvių liaudiškas rašytojas, o lietuvių tautinis rašytojas.

Kai mūsų motulės sukuria gražias dainas, padabina dailiausius raštus, tai ar jos kuria liaudiškai. Ne, jos kuria lietuviškai — tautiškai. Jų dėka turime tautinius šokius, tautines dainas, tautinius drabužius ir t.t. Be to, juk turime tautodailę, ne liaudidailę. Si jungtis pati savaime pasako, kad mūsų kalbai liaudis netinka.

Kaip jau buvo sakyta, mūsų tauta neturi didelio tarpo tarp atskirų luomų. Kaip gi yra kitose tautose? Rusai ir anksčiau turėjo liaudį — narod. Bet mes, rodos, negalėtume pasakyti, kad rusai kokį nors žodį sunarodintų, bet sakom surusino. Taip pat prancūzai turi people — atseit liaudį. Bet gi mes sakom suprancūzino, bet ne supioplino. Lenkai — sulenkino, bet ne suliopino. Romėnai greičiausiai kitus žodžius sulotynindavo, bet ne supiebėjindavo ir tt. Tai kuriuo pagrindu, mes lietuviai vieton lietuvinti — "liaudinam"? Ana ir bolševikai, užgrobę Lietuvą, viską liaudina, o žodžio tauta, tautinis visai nevartoja. Bet juk tai mums ne pavyzdys.

Skaitant kai kurjuos laikraščius, stačiai junti, kad jie kokiu tai baubu įsibauginę, vengia vartoti žodį tauta. Tai yra ne tik primesta svetima blogybė, bet tikras mūsų tautos negerbimas. Tokiomis sąvokomis gyvenant, pamažu galime užmiršti, kad esame ne tauta, o tik liaudis. Na, kągi, apkvaišim, apsikęsim, o mes mokam apsikęsti, ir, iš didingos lietuvių tautos tapsim "liaudimi". Reikia stebėtis, kaip šį labai jau slavišką, visai nereikalingą, dar caristinės Rusijos vergijos liekaną pakenčia mūsų garbingi kalbininkai. Ir jie ne tik nedaro žygių šiai svetimybei išguiti, bet patys su pasigardžiavimu ją kaišioja.

Dabar, stovint tautos žlugimo pavojuje, reikia daugiau gerbti ir net įsakmiai pabrėžti mūsų tautinę sąvoką, o ne liaudišką. Mūsų tauta turi pačius ryškiausius savaimingos tautos pradus. Taigi šokim tautinius šokius, dainuokim tautines dainas, kurkim tautinę dailę, muziką, meną ir auklėkim tautinę sąmonę.

R. Aukštuolis

LAZDOS IR ARKLIO POLITIKA SOVIETŲ SĄJUNGOJE

RAŠO J. JŪRAGIS

Savo laiko Rusijos kaimo gyvenime buvo galima stebėti tokį vaizdą:

Sienu, rąstais, ar kuo kitu pakrautas vežimas įmdavo ir kur nors įklimpdavo. Tokiais atvejais rusų valstietis iš eilės panaudodavo du metodus. Visų pirma jis tapdavo lyg ir arklio draugas: įmdamas jį meiliai šnekinti ir glostyti. Po to suimdavo rankosna apinasrius ir padrąsinančiai tardavo: „Anuka vazmi, kiziuk. Eeep..!" Kiz'ukas, žinoma, temptelėdavo, bet vežimas palikdavo stovėti kaip stovėjęs. Ceremonija netrukus būdavo kartojama iš naujo. Pagaliau, po kelių tokių nevaisingų pastangų, valstiečio kraujas staiga užvirdavo. Keiksmai prapliupdavo iš jo burnos nelyginant kulkos iš kulkosvaidžio. Įniršimui gi pasiekus aukščiausio laipsnio, jis stverdavo taip vadinamą dubiną — žalio medžio kuolą — ir įmdavo ja vanoti arklį, siekdamas tuo padidinti jo jėgas. Šios operacijos rezultatas būdavo vienas iš dviejų: arba sulaužyti arklio šonkauliai, jeigu nugarkaulis išlaikė, arba sutraukyti pakinktai, jeigu branktas nelūžo. Tuo tarpu vežimas ramiausiai tebekiurksodavo vietoje. Bet visa tai anaiptol nebuvo taip jau absoliučiai beprasmiška, nes dabar jau valstietis įsitikindavo, jog vežimas vis tik turi būti perkrautas. Sizifo darbas tinginiui, bet atlikdavo jį, palengvindamas dūšią dūmų kamuoliais iš pypkės.

Mums šis vaizdas turi tokią prasmę, jog jis įsryškina skirtumą tarp glostymo ir dubinos metodų.

***

Pagrobus Rusijoje valdžią komunistams, ilgainiui įvyko joje stambių permainų. Be kita ko, žymiai sumažėjo arklių skaičius. Įvairių būta tam priežasčių. Istorija sako, jog tam tikrą jų dalį bado metais suvalgę žmonės, kita gi dalis — pati išstipo, pakliuvusi į kolchozus. Ši pastaroji argumentacija yra priimtina, ypač atsižvelgiant į nesenus Chruščiovo žodžius, patvirtinančius gerai žinomą faktą, jog gyvulinio maisto gamyba Sovietų Sąjungoje šiuo metu yra žemesnė už 1913 metų gamybą. Atseit, kolchozinėje sistemoje nekaip jaučiasi ir visi kiti naminiai gyvulėliai. Jūrų žuvys dabar turi pakeisti sovietų pilieč.ams mėsą.

Bet būta ir kitokių pasikeitimų. Dvarininkus su bizūnais pakeitė įvairaus plauko politrukai su revolveriais. Carą ir jo giminę pakeitė raudoniejі potentatai Kremliuje. Ir panašiai. Nepakitę paliko tik glostymo ir dubinos metodai, taikomi dabar jau darbininkams ir valstiečiams, sovietinės santvarkos nustumtiems į aukščiau minėtų kiziukų padėtį. Tiktai Leninas, gyvas būdamas, buvo pajėgus naudoti juos abu, nors ir ne be tam tikrų sunkumų. Garsųjį savo NEPą, kuris yra klasiškas glostymo metodo pavyzdys, jis pravedė tik po to, kai partijos Centro Komitete pagrasino atsistatydinimu iš visų savo pareigų. Tuo tarpu dėl dubinos naudojimo, iš savo bendradarbių pusės jis nesutikdavo nė mažiausio pasipriešinimo. Jo įpėdinis Stalinas šiam dualizmui bematant padarė galą.

Sovietinės dubinos oficialūs pavadinimai laiko bėgyje keitėsi, bet jos esmė visą laiką buvo ta pati. Štai tie pavadinimai, pagal jų eilę ir tvarką: Čeka (1917—1922), GPU (1922 — 1934), NKVD (1934—1946), MVD (nuo 1946). Prie to reikia pastebėti, jog nuo 1941 m. pradžios toji dubina, sąryšyje su naujų kraštų okupacijomis, buvo sudvigubinta: šalia NKVD atsirado Berijos sukurta NKGB, 1946 metais perkrikštyta į MGB ir veikusi ligi pat Stalino mirties. Dubinos priešakyje, taip pat pagal jų eilę ir tvarką, yra stovėję šie "herojai": lenkas F. Dzeržinski (1917—1926), lenkas V. Menžinski (1926—1934), žydas H. Jehuda, vadinęsis Jagoda (1934 —1936), rusas N. Ježov (1936 —1938), gruzinas L. Berija (1938—1953) ir rusas S. N. Kruglov (nuo 1953). Išskyrus kol kas šį pastarąjį, visiems kitiems bendra žymė yra toji, kad nė vienas jų nėra miręs savo naturalia mirtimi. Gana niūrus faktas visiems jų įpėdiniams.

***

Su Stalino mirtimi, iš Kremliaus tuojau pat pasigirdo šiltesni balsai vidaus politikos atžvilgiu. Imta žymiai daugiau kalbėti apie Leniną. Stalino gi kultas, atrodė, vienu ypu liko nubrauktas iš dienotvarkės. Malenkovas atvira burna ėmė kalbėti apie gyvenimo standarto pakėlimą sovietų rojaus masėms. MGB buvo panaikinta ir įjungta į MVD, kurios šefu ir toliau pasiliko Berija.

1953 m. balandžio mėnesį Pravdoje pasirodė vedamasis, nedviprasmiškai užatakavęs "kai kuriuos vadus, pasinešusius elgtis kaip autokratai", įspėdamas čia pat, jog tokie vadai savo asmeninės ambicijas turi pajungti kolektyvo valiai. Po nepilnų poros mėnesių nuskambėjo sensacinga Berijos ir kai kurių jo artimiausių bendradarbių drama. Oficialiai buvo paskelbta, jog tam tikrus veiksnius jis siekęs pastatyti aukščiau partijos ir vyriausybės. Nebuvo abejonės, kad tais veiksniais buvo sujungtos MVD ir MGB.

Su Berijos likvidavimu prasidėjo ir jo šalininkų medžiojimas visoje milžiniškoje sovietinės policijos aparatūroje. Pastaruoju metu įvykę sovietinių saugumo pareigūnų perbėgimai ir "atsivertimai" yra tos medžioklės padarinys.

***

Kai kuriems užsienio sluogsniams bei pavieniams stebėtojams visa tai davė progos teigti, jog Sovietų Sąjungoje esąs pradėtas naujas vidaus politikos kursas, vedąs tolyn nuo diktatūros. Vienur ir kitur Malenkovas imta vadinti net liberalu.

Šios rūšies iliuzijos galėjo įgauti kilti tik iš nepakankamo komunizmo esmės supratimo. Smurtas yra struktūrinis komunistinės sistemos elementas. Yra tai jos antroji natūra, šalia pirmosios — melo.

Bet faktų kalba yra iškalbingesnė už kiekvieną teoretinę argumentaciją. Grįšime, todėl, prie jos.

Nė metams neprabėgus nuo Berijos likvidavimo, jo sukurta dubina prisikėlė iš naujo. Šių metų kovo 15 d. Kremliuje slaptai buvo įsteigtas vadinamas Valstybės Saugumo Komitetas — KGB. Organizaciniai ir personalinio komplektavimo darbai vyko paskubintai, ir Malenkovas, balandžio 27 d. skelbdamas vyriausybės pertvarkymą, oficialiai atidengė jo egzistavimą. Prikeltos dubinos šefu buvo paskirtas A. I. Serov, formaliai subordinuotas Ministerių Tarybai. Visose sąjunginėse respublikose, išskyrus RSFSR įsteigti nacionaliniai KGB. Lietuvoje jo pirmininkas iš vardo yra nusipelnęs politrukas K. Liaudis.

Yra naturalu, jei berijiškos dubinos gražinimas sukėlė šiurpios baimės pajautimą, ypač sovietų okupuotuose kraštuose. Daug pasako jau vientas faktas, kad jos priešakyje pastatytas A. I. Serov. Štai trumpa jo tik stambesnių "nuopelnų" lentelė: 1939—40 m. gyventojų deportacijos iš sovietų okupuotos Rytinės Lenkijos ir Besarabijos, deportacijos iš suomiškos Karelijos, po jos prijungimo prie S. Sąjungos pagal 1940 m. taikos sutartį, 1941 m. gyventojų deportacijos iš okupuotų Pabaltijo kraštų, Pavolgio vokiečių likvidavimas 1941 m. rudenį, čečėnų, ingušų, ir totorių nušlavimas nuo Šiaurės Kaukazo ir Krymo, 1947—50 metų deportacijos iš Estijos, Latvijos ir Lietuvos, vadovavimas MVD daliniams, jų akcijoje prieš partizanus Lietuvoje, ir tt.

Serov yra žinomas kaip „dinamiškas partietis" ir „neprastai gabus specialistas savo srityje." Jau vien tik šios jo savybės yra pakankama garantija tam, kad atgaivintą Berijos dubiną jis padarys tobulu ir ištikimu instrumentu Malenkovui, Chruščiovo ir Bulganino triumvirato tarnyboje.

TYRINĖJO KOMUNISTŲ AGRESIJĄ

Amerikos Kongreso Komisijos pirmininkas Kersten tarptautinei žinių agentūrai pareiškė, kad jo komisija atliko du darbus: ji įspėjo laisvąjį pasaulį, kad jam gresia laisvės praradimo pavojus, jei jis nebus pakankamai budrus, ir antra, ji dar kartą užtikrino tautas anapus geležinės uždangos, kad jos nėra pamirštos.

Kersteno komisija per tris savaites apklausinėjo daug liudininkų Londone, Miunchene ir Berlyne.

Londone daugiausia liudijo lenkai, kurių tarpe buvo tokių žymių asmenų, kaip generolai Anders, Bor-Komorowski ir kiti.

Estų liudininkų tarpe liudijo buvęs užsienio reikalų ministeris Selter ir ambasadorius Maskvoje Rei. Jie paliudijo, kaip Stalinas, Molotovas ir Ždanovas sulaužė savo pažadus ir Baltijos kraštus okupavo.

Rumunijos karalius Mykolas paliudijo, kad buvęs sovietų užsienio reikalų ministeris Vyšinskis, apstatęs karaliaus rūmus tankais, privertė jį abdikuoti.

Miunchene buvęs sovietų aukšto laipsnio saugumo MVD karininkas Grigorij Burluckij papasakojo šiurpų dalyką, kaip buvo deportuotos ištisos tautos — čečėnų, ingušų, Krymo totorių ir kitų. Burluckis

Kongr. Ch. Kersten

yra buvęs du kartus ir Lietuvoj, kur jam buvo pavesta žudyti lietuvius, nenorėjusius vergauti okupantui.

Miunchene taip pat liudijo kaip buvo okupuotos Vengrija, Bulgarija, Albanija ir pagaliau Čekoslovakija. Visi jie patvirtino apie kietą pasipriešinimą okupantui jų kraštuose.

Komisijos pirmininkas Kersten pareiškė, jog visi šie liudijimai verčia jį padaryti sekančią išvadą: pavergtų kraštų žmonės ištvers ir po didžiųjų kančių ir persekiojimų sulauks laisvės dienų.

Jungtinių Valstybių istorija

NEPRIKLAUSOMYBĖS KARO VEIKSMAI

Anglų planas. – Washingtonas New Yorke. – New Yorko paėmimas. – Washingtono pergalė Trentone. – Nesusipratimas tarp Howe ir sir John Burgoyne. – Burgoyne kapituliavimas (1777).

Burke vėliau Anglijos parlamente juokėsi, sakydamas, kad Burgoyne kreipęsis šiais žodžiais: "Mano malonūs liūtai, mano švelnūs lokiai, mylimos hienos, pirmyn! Bet aš jus maldauju: kadangi jūs esate krikščionys ir civilizuoti, nedarykite blogo vyrui, moteriai ar vaikui..."

Aišku, indėnai buvo nustebinti tokia baltojo kalba. Jie nusivylė, matydami, kad negalės plėšti, ir kai tik reikalai pradėjo blogėti, jie dingo su anglų ginklais, antklodėmis ir maistu.

Anglai jautėsi taip saugūs, kad manė, jog taip bus tik pasivaikščiojimas ir daugelis karininkų pasiėmė žmonas, o Burgoyne net meilužę, kuri buvo vieno karininko žmona...

Pradžioje viskas ėjo gerai. Burgoyne paėmė Fort Ticonderoga, kuris saugojo kelius prie Champlain ežero. Šia žinia karalius buvo nudžiugintas: "Aš juos sumušiau!" — šaukė jis.

Bet anglų gen. Saint-Leger, kuris iš Kanados atėjęs, turėjo susijungti su Burgoyne, pakeliui buvo amerikiečių sulaikytas.

Kai tik anglų armija įžengė į mišką, ji susidūrė su eilė sunkumų. Indėnai užpuldinėjo ir plėšė jų maisto ir ginklų atsargas. Miške sunku buvo rasti maisto, ir sūdytos mėsos svaras, dėl transporto kliūčių Anglijos vyriausybei kaštavo 30 svarų sterlingų. Gyventojai buvo nusistatę prieš. Po mėnesio, anglų armija buvo išbadėjusi ir netekusi drąsos. Protas reikalavo, kad jie pasuktų į Naująją Angliją, bet karo ministerio įsakymas buvo griežtas: turėjo eiti į Albany ir susitikti su Howe.

Ir tuo laiku, kai nelaimingasis Burgoyne, dėl drausmės, ėjo stačiai į pražūtį, Howe su savo armija plaukė į Chesapeake.

Netrukus Burgoyne padėtis tapo beviltiška. Amerikiečių armija, vadovaujama gen. Lincoln, jam atkirto kelią grįžti atgal į Kanadą, kita amerikiečių armija, vadovaujama gen. Gates, jam užkirto kelią į New Yorką. Kai jis bandė pulti, Gates, o ypač Benedict Arnold, jį sulaikė vietoje. Jis užsidarė Saratogoj ir laukė savo likimo. Ką jis galėjo daryti? Jis neturėjo maisto ir jo nebegalėjo tikėtis gauti. Indėnai jį jau seniai buvo palikę. Vokiečiai, nesigailėdami, sutiko su pralaimėjimu. Spalio 17 d. Burgoyne kapituliavo. Penki tūkstančiai vyrų padėjo ginklus. Gates jiems pažadėjo karo garbę, leisti Bostone lipti į laivus ir grįžti į Angliją. Bet kongresas tam nepritarė.

Burgoyne armijos vyrai ilgai klaidžiojo po Massachustts. Kai taika buvo pasirašyta ir norėta juos repatrijuoti, armijos likučių nebebuvo. Kareiviai virto kolonistais. Tokia buvo asimiliacijos jėga šiame, dar pusiau laukiniame, krašte, kuris buvusius priešus paversdavo lojaliais piliečiais.

Seka: Prancūzijos intervencija.

Komp. Vl. Jakubėnas

Liepos 14 d. Chicagos Park Districto simfoninis orkestras (70 žmonių) N. Malko diriguojant, pirmą kartą išpildė Vlado Jakubėno baleto suitą Šventė Miške. Stalgus oro atšalimas ir smarkokas vėjas išbaidė keliolikos tūkstančių klausytojų minios pusę dar prieš antrąją koncerto dalį, kurios pradžioje kaip tik buvo atliktas Jakubėno kūrinys. Savaime aišku, kad nemažą Chicagos lietuvių minią, kuri susirinko pasigėrėti savo tautiečio pasisekimu, šaltis ir vėjas neišbaidė.

V. Jakubėno naujasis kūrinys, kuriam iš dalies buvo panaudota Lietuvoje rašyto baleto Vaivos juosta muzika, pasirodė esąs techniniu požiūriu stipriai parašytas, kuris tačiau reikalauja ir muzikaliai subrendusio klausytojo. Atsitiktiniam lankytojui jis mažai ką pasako. Tokiems jo anksčiau Chicagoje simfoninio orkestro atlikti Legenda (A. Kučiūnui diriguojant) ir Minuetas (V. Marijošiui diriguojant) paliko geresnį įspūdį. Čia pat reikia pridurti, kad kūrinio išpildymas lauke, kurio garsiakalbių sistema nėra labai gera, o be to tą dieną dar smarkokai vėjo kliudoma, nėra tinkamas jo įvertinimui. Visų pirma negalima tinkamai susikaupti, o susikaupimo kaip tik ir reikalauja Jakubėno muzika. Tą patį pastebi ir Chicago Tribune garsioji kritikė Claudia Cassidy, konstatuodama, kad veikalas parašytas su "profesional competence, but just how effective they are for orchestra a performance with normal acoustics would have to prove". Žinant, kaip sunku lietuviui kompozitoriui sudaryti sąlygas pademonstruoti savo simfoninio kūrinio, tas oro sąlygas tikrai reikia apgailestauti.

VM

Priešmirtinis

VINCO KRĖVĖS ŽODIS LIETUVAI

Amerikos Balsas perdavė į Lietuvą šį velionio Vinco Krėvės parašytą žodį —

Mieli tautiečiai, kančiose gyveną Lietuvos sūnūs!

Nors šios dienos komunistiniai valdovai Lietuvoje stengiasi visur išbraukti mano vardą ir pavardę kaip tokio rašytojo, kuris apdainavo didvyrišką lietuvio sielą žūtbūtinėse kovose per ištisus amžius už savo laisvę, už savo kraštą ir jo nepriklausomybę, bet manau, kad šių dienų žiauriam okupantui ir jo budeliams nepasiseks palaužti lietuvių tautos ir užslopinti laisvės troškimo. Komunistai mano veikalus išbraukė iš lietuvių literatūros istorijos puslapių, bet aš neabejoju, kad mano sukurtų veikalų neužmiršo ir neužmirš tie Lietuvos sūnūs, kurie didžiuojasi savo tautos didvyriška praeitimi. Iš tos praeities, apdainuotos Dainavos šalies padavimuose, šarūne, dramoje Skirgaila ir kituose mano kūriniuose, jie semia jėgas tolimesnei kovai už Lietuvos laisvę ir teneabejoja, kaip aš neabejoju, kad Lietuva atgaus laisvę, kaip ją atgavo po pirmojo pasaulinio karo.

Likimo priverstas apleisti savo kraštą, kaip ir daugelis kitų, kuriems grėsė neišvengiamas ištrėmimas kančioms ir mirčiai tolimuose Sibiro kraštuose, buvau priverstas laikyti paskaitas iš lietuvių, lenkų ir rusų literatūrų istorijos į vieną didžiausių šiaurės Amerikos universitetų — į Pennsylvanijos universitetą Philadelphijoje. Šiame universitete profesoriaudamas, variau kūrybinį barą, kaip jį variau ir laisvoje Lietuvoje begyvendamas. Kaipo universiteto profesorius galėjau savo paskaitose reikšti mintis ir pažiūras, niekeno nevaržomas ir nekontroliuojamas, nes čia kiekvienas naudojasi pilna ir neribota laisve reikšti savo pažiūras raštu ir žodžiu. Netikėkite komunistams, kurie jums kalba, kad Amerikoje laisvas žodis yra suvaržytas ir kad čia žmonės prievartaujami ir persekiojami dėl savo pažiūrų ir idėjų.

Savo paskaitose apie lietuvių ir lenkų, o iš dalies ir rusų literatūrą naudojausi kiekviena proga paryškinti Lietuvos didingą praeitį, josios didvyriškas kovas su rytais ir vakarais dėl savo laisvės ilgų amžių bėgyje. Stengiausi sukelti klausytojų užuojautą komunistinės Rusijos okupuotų kraštų gyventojams, papasakodamas apie rusiškų komunistų klastas, begėdiškai skleidžiamą melą, žiaurumus, deportacijas ir vietinių žmonių fizinį naikinimą, kad tokiu būdu paruošus vietų tų kraštų kolonizacijai mongolais ir rusais. Žodžiu sakant — stengiausi pateikti jauniesiems Laisvos Amerikos piliečiams tikrą ruso — komunisto ir jam parsidavusių niekšų veidą.

Dirbdamas Pennsylvanijos universitete, neišleisdavau iš rankų ir plunksnos. Pirmoje eilėje tenka paminėti mano tikslus aprašymas įvykių susijusių su pirma bolševikų Lietuvos okupacija, tų įvykių, kurių buvau liudininku. Tų aprašymų dalis buvo atspausdinta laikraščiuose, visumoje gi pateikti Nepriklausomos Lietuvos Atstovybei Washingtone ir, be abejo, ten išdėstyti faktai yra naudojami kovoje už Lietuvos išlaisvinimą.

Amerikoje esu čia parašęs apysakų, iš kurių Pagundoje vaizduojama, kaip ir kokiu būdu Maskvos komunistai patraukia savo pusėn iš Laisvojo Pasaulio atvykusius į Tarybų Sąjungą žurnalistus, ypač tuos, kurie anksčiau buvo pasireiškę kaipo komunistinės ideologijos priešai. Gausiai vaišindami ir didelius pinigus išmokėdami, sugeba tuos žurnalistus paversti savo agentais, pakišti jiems Maskvoje komunistų pagamintus straipsnius, kuriuos vėliau tie žurnalistai skelbia savo kraštų laikraščiuose savo vardu, išgirdami tokiu būdu Maskvos komunistų laimėjimus, pasiektus visose gyvenimo srityse, kuriuos jie neva savo akimis esą matę.

Daug laiko esu panaudojęs sukurti veikalui, kurio idėją seniai gyveno mano sieloje. Dirbau ištisus metus, gyvendamas Austrijoje ir čia, Amerikoje. Šis kūrinys, pavadintas Dangaus ir žemės sūnūs, vaizduoja Kristaus gimimo ir jo gyvenimo šiame pasaulyje laikus. Tada, kaip ir dabar, didesnės ir mažesnės tautos buvo pavergtos, išnaudojamos, prievartaujamos ir žudomos.

To mano kūrinio pirmoji dalis jau atspausdinta, antroji dalis paruošta spaudai...

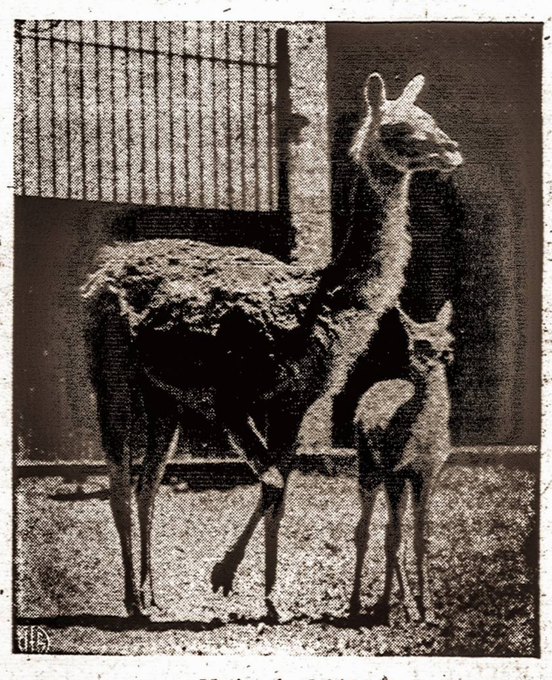

Motina ir duktė

UŽSIENIO RADIJAS LIETUVOJE GIRDIMAS

Vilnius (LAIC) — Kad ir su pavojumi, Lietuvos gyventojai klausosi užsienio radijo pranešimų. Vokiečių okupacijos metais lietuviai daug klausėsi anglų BBC programos, todėl jos klausomasi ir dabar, ypač transliacijos vokiečių, lenkų ir rusų kalbomis. Mokantieji Vakarų kalbas klausosi ir kitų stočių. Pirmiausia buvo sužinotos Vatikano radijo lietuviškos transliacijos. Vėliau ir Amerikos Balso. Kad Amerikos Balsas duoda lietuviškas transliacijas, šiandien žino visi Lietuvos gyventojai.

RAŠYTOJO VINCO KRĖVĖS ASMENYJE, DZŪKIJA NETEKO ŽYMIAUSIO ŽMOGAUS

JONAS MIŠKINIS

●

Šiomis dienomis nelaboji giltinė iš gyvųjų tarpo išplėšė prof. Vincą Krėvę. Liūdna ir skaudu. Jis buvo visu kūnu ir siela atsidavęs Lietuvai ir mielajam savo Dainavos kraštui. Todėl ir noriu čia dėl jo asmenybės plačiau išsitarti.

Šalia žavingųjų ir ošiančių Dainavos šalies miškų ir paslaptingųjų Geilvos, Gilšės ir kitų ežerų yra didokas Subartonių sodžius. Čionai 1882 metais Vincukas pirmą kartą pasaulį išvydo ir po vienerių metų pirmus dzūkiškus — lietuviškus žodžius iš savo mielos motulės tartį išmoko.

Vincuko tėvai, kad ir turėjo pusvalaikį žemės, bet jie gyveno nepasiturinčiai. Nei savo turtu, nei javais neišsiskyrė iš kitų subartoniškių. Tik jų pirkia žymiai buvo didesnė už kitų kaimynų ir, be to, turėjo puošnesnes langines su meniškai išdažytais lietuviškais ornamentais. Todėl Mickevičių pirkia buvo ne tik didesnė, bet ir iš oro gražesnė.

Vincukas, kad ir silpnutis buvo, bet geraširdės motulės gera priežiūra ir rūpesčiu greit paaugo ir prie jos dūzgiančio ratelio jį ne tik išmokė poterėlių kalbėti, bet ir iš maldaknygės lietuviškai skaityti. O kai sukako jam 7 metai, jis vasarą turėjo su kaimo skerdžium gyvulius ganyti, o žiemą mokyklą lankyti. Bevejk trečdalį Subartonių kaimo gyventojų sudarė rusai — kolonistai. Jie prie caro turėjo dideles teises ir savąją rusišką mokyklą. Pradžioje tėvai Vincuką leido mokytis į šią mokyklą. Vincuko tėvas labai nekęsdavo rusų, todėl po kelių mėnesių sūnų atsiėmė ir nusiuntė į Merkinės pradžios mokyklą.

Mokslo siekė sunkiais keliais

Subartonys yra nuo Merkinės už 5 kilometrų. Tad Vincukui reikėdavo kiekvieną dieną einant mokyklon padaryti pėsčiam 10 kilometrų kelio. Rudenį bei pavasarį didelio vargo nebūdavo, bet žiemą, kai reikėdavo bristi per gilų sniegą, tai ne kartą jam teko kojas ir ausis nušalti. Tėvas dažnai sakydavo: "Mano Vinculis, kaip kurapka, per sniegą parsirita namopi." Kada visiškai užpustydavo kelią, Vincukas Merkinėje pernakvodavo vieną kitą naktį pas tėvo pažįstamus.

Vincukas mokėsi labai gerai. Buvo pirmuoju mokiniu. Būdamas trečiame skyriuje, dažnai mokytojo pavedimu mokė jaunesniųjų skyrių mokinius. Sunku jam buvo juos mokyti. Jo mokiniai buvo už jį žymiai didesni ir amžiumi vyresni, todėl niekaip jų negalėjo sudrausminti.

Baigus Vincukui mokyklą, mokytojas pasikvietė jo tėvelius ir patarė jiems Vincuką leisti toliau mokytis. Tėvai, gavę tokį patarimą, kreipėsi dar į savo kleboną Merkinėje. Klebonas irgi pritarė ir nurodė kur reikia mokytis. Vincukui to tik ir reikėjo. Labai džiaugėsi, kad tėveliai leis jį į mokslus.

Rudenį tėvelis nuvežė Vincuką Vilniaus gimnazijon. Bet kadangi buvo daug kandidatų, tai Vincukui nepavyko įstoti į pirmąją gimnazijos klasę. Grįžti namo Vincukas nebenorėjo. Tėvas jį apgyvendino lenkų bendrabuty, pasamdė mokytoją iš 4 klasių. Gerai mokydamasis po keleto mėnesių, nuvykęs į Petrapilį, jis sėkmingai išlaikė iš 4 klasių gimnazijos kurso egzaminus. Tuomet patenkintas grįžo į Subartonius pas tėvelius. Ūgiu buvo mažas, bet protiškai jautėsi subrendusiu. Jis jau norėjo, kad jį namiškiai vadintų ne Vincuku, bet Vincu. Kiek paaugęs, jis su tėvais pradėjo tartis dėl tolimesnio mokymosi. Motina labai norėjo, kad jos Vincas būtų kunigu. Tėvas taip pat pritarė, bet, bėda, lėšų stigo. Tačiau, gavę pažadą iš giminių, sutiko leisti Vincą kuniguosna. Vincas, kad ir nebuvo apsisprendęs, pasidavė tėvų noramš. Jis dėl to nesisielojo, o tik džiaugėsi, kad turės progos toliau mokytis.

Gavęs iš tėvų keliolika rublių, nuvyko į Vilnių ir be sunkumų įstojo į dvasinę seminariją. Seminarijoje profesoriai greit pastebėjo Vinco gabumus. Pradžioje jie manė, kad iš jo bus geras kunigas. Tuo metu Vilniaus dvasinėje seminarijoje viešpatavo lenkiška dvasia. Klierikams buvo draudžiama tarp savęs kalbėti lietuviškai. Tačiau Vincas to nepaisė ir į lietuvius kalbėjo tik lietuviškai. Tas seminarijos administracijai, ypač inspektoriui, labai nepatiko. Todėl į jį ėmė šnairuoti ir jį įtarinėti.

Atostogauti Vincas parvažiuodavo pas kun. J. Šablinską Marcinkonyse arba Merkinėje pas kun. Jagminą. Vasaros metu Dzūkijoje būdavo daug vestuvių ir kitokių pramogų. Būsimą kunigėlį visi kviesdavo į svečius. Jis su didžiausiu noru pas juos eidavo bei važiuodavo. Vincas žinodavo, kad turės progos vestuvėse išgirsti daug dainų, oracijų bei padavimų. Nuvykęs atydžiai viso to klausydavosi, o sugrįžęs į namus naktimis darydavo smulkius užrašus, o kai pamiršdavo, tai kviesdavo dainininkes pas save arba pats keletą mylių nueidavo pas žinomą dainininkę bei pasakorių ir vietoje užrašydavo. Jo tokios kelionės pasiekė semina-

(Nukelta į 6 psl.)

TREMTINIO DIENORAŠTIS

PR. STIRBYS

Spalio 12 d.

Užupiai, įsvažiavę dviem su kaupu prikrautais vežimais, nespėja su mumis, nuolat atsilieka ir gaišta trukdydami visiems brangų laiką. Buvome kartą net pasimetę ir tik šiandien ties Labguva vėl susiradome. Aplamai, jiems kelionė nevyksta. Lėto būdo žemaičiai, nepratę prie tempo, prie maratoniškos skubos. Štai, žiūrėk, kas nutrūkę, atsirišę, kur nors ką nors pametę, užmiršę, dažnai bereikalingai vargdami, patys, vargina ir kitus.

Sako, jau bolševikai įsiveržę į Šilutę ir pasiekę Rusnę. Žuvę daug pabėgėlių, nes ties Nemunu prie tilto buvęs dar didesnis susigrūdimas, negu mums pravažiuojant. Bolševikų šarvuočiai pasileidę tiesiai per žmonių ir gyvulių mases, per susikimšusius vežimus viską maldami ir triuškindami po plieniniais tankų vikšrais. Vaizdas buvęs baisus. Kurie nežuvę visuotinės panikos ir siaubo įnirtime, tie buvę įtūžusių bolševikų apiplėšti, sumušti ir grąžinti atgal. Apie tolimesnį jų likimą nežinoma. Kai kam pasisekę pasprukti per Nemuną pasiėmus tik... porą pagalių. Iš jų teko ir šias šiurpias žinias patirti.

Spalio 13—14.

Už Labguvos susitikome savivaldybininką Laukaitį, kuris jau ilgesnis laikas čia gyvenana. Džiaugiamės suradę pažįstamų ir pas juos sustojome vienos dienos poilsiui. Teko patirti, kad čia pajėgesnius vyrus renką prie apkasų kasimo, tačiau mes nieko nežinodami atsitiktiniai vieną tokį punktą jau pravažiavome, o sekantis esąs dar pakeliui. Šeimos atskiriamos, talpinamos į lagerius, vyrai į rytų frontą prie apkasų, o kas toliau — nežinia! Projektuojame pasirinkti kitą kryptį ir aplenkti tuos surinkimo, gal teisingiau pasakius, išsklaidymo punktus bei lagerius.

Čia pat mokykloje sustojusi poilsiui panevėžiečių grupė, jau kelios dienos kaip gyvena. Klausosi Vilniaus radijo svaičiojimų apie "atskuriančią" Lietuvą, apie grįžtančius iš rytų tautos išgamas sniečkus, gedvilas bei kitus raudonosius komisarus. Kai kurie lošia kortomis ar šiaip trumpina laiką, besidalindami fronto aktualijomis bei nugirstais gandais.

— Mes dar kurį laiką pasiliksime, — sako jie pasididžiuodami, kaj užklausėme dėl važiavimo tolyn. — Su sunkvežimiu mes spėsime bet kada pasprukti...

Tada sunkvežimio mes jiems išties pavydėjome! Tuo tarpu suuodėme, kad rudžiai sekančią dieną pradėsią šiame kaime apsistojusių pabėgėlių registraciją, o kuo tai kvepia, supratome ir be aiškinimų. Nutarėme nebedelsti.

Spalio 15 d.

Anksti rytą, auštant, dar neatvykus komisijai, išvažiavome toliau. Dėl spartos, dvi karves palikome pas Laukaičius. Tuo tarpu Užupiai savosios palikti nesutiko... Pasukome kita kryptimi ir, aplenkę visus kontrolierius bei lagerius, pasiekėme Karaliaučiaus priemiesčius. Sako, kad centras esąs smarkiai išbombarduotas, bet pravažiuojant priemiesčių rajone jokių apgriovimo žymių nesimatė.

Kadangi dėl likusios Užupių karvės visvien negalime greičiau pavažiuoti, tad Saliutė su Užupio Stasiu nutarė grįžti ir parsivesti pas Laukaičius paliktųjų karvių.

— Kam reikėjo dykai palikti? — Stasys buvo aiškiai nepatenkintas. — Galėjome papjauti, o juk mėsa visada pravers!

Nieko daugiau nekalbėdami, sėdo abu ant vieno dviračio ir nurūko, tartum į Pernavą šv. Jokūbo atlaiduosna. Pamačiau tik dulkių debesėlį jų užpakaly ir mokytoją Miką besidairantį. Kadangi mačiau, jog šis buvo su jais nuvažiuojant kalbėjęs, tad priėjau tikėdamasis ką nors tiksliau sužinosiąs.

— Išvažiavo parsivesti karvių, o kada grįš, aš nežinau? — abejingai ištarė šis. — Gal ryt, poryt...

— Tai kaip čia dabar?.. — nustebę ir kiti mūsų grupės bendrakeleiviai apstojo Miką.

(Bus daugiau)

RAŠYTOJO VINCO KRĖVĖS ASMENYJE, DZŪKIJA NETEKO ŽYMIAUSIO ŽMOGAUS

(Atkelta iš 5 psl.)

rijos ausis. Šie buvo nepatenkinti, kad jų auklėtinis dažnai lankosi vestuvinėse apeigose. Ir štai po dviejų metų mokymosi, vieną gražią dieną seminarijos rektorius Vincą pasišaukė ir pranešė jam, kad jis iš seminarijos išstotų. Vincas dėl to nenusiminė, bet tėvams buvo netikėtas ir nelauktas smūgis.

Sugrįžęs į namus, ramino tėvus, kad jie dėl to nesisielotų, tačiau motina taip susijaudino, kad net sunkiai susirgo. Motinai pasveikus, Vincas, nusiramines ir kiek palsėjęs, pasitarė su vietiniais kunigais, gavęs iš jų nurodymu, o iš tėvų šiek tiek piniginės paramos, išvyko į Kazanę ir ten išlaikė iš viso gimnazijos kursо egzaminus ir gavo brandos atestatą. Tais pačiais metais pavyko jam įstoti į Kijevo universitetą filologijos ir literatūros studijuoti. Studijuodamas, vertėsi privačiomis pamokomis. Kadangi jis gerai paruošdavo mokinius į visas gimnazijos klases, tai daug turėjo mokinių ir pakankamai savo pragyvenimui užsidirbdavo. Iš tėvų jokios paramos, ypač piniginės, neprašydavo. Atostogauti parvažiuodavo į Subartonius ir čionai begyvendamas lankydavosi apylinkių kaimuose, užrašinėdavo dainas ir rinkdavo įvairią tautosaką. Visiems pasakodavo, kad niekur tokio gražaus ir mielo krašto nėra kaip Dzūkijoje. Išspausdintą savo kūrybą Viltyje duodavo sąmoningiems dzūkams pasiskaityti.

Galutinai mokslus baigė su daktaro laipsniu Lvovo universitete ir, be to, tam pačiame universitete apgynė disertaciją apie indoeuropiečių protėvynę ir kilmę. Čia jis išlaikė egzaminus ir gavo magistro laipsnį ir aukso medalį. Jeigu būtų keitęs tikybą, jis būtų galėjęs Kijevo universitete profesūrai ruoštis, bet atsisakė. Po kurio laiko jis apsigyveno Baku mieste, gavo gimnazijoje literatūros mokytojo vietą, kur išbuvo iki 1919 metų. Čia jis begyvendamas aktyviai ruošėsi savo literatūrinėje kūryboje. 1919 metais buvo paskirtas Lietuvos konsulu Azerbaidžano respublikoje.

Vincas Krėvė Lietuvoje

1920 metais Vincas Krėvė sugrįžo Lietuvon ir pradėjo tarnybą švietimo ministerijoje knygų leidimo komisijoj, kuri laiką buvo aukštesniųjų mokyklų vizitatorium. Keturis metus redagavo žurnalą Skaitymai. Nuo 1922 metų perėjo į Kauno universitetą humanitarinių mokslų fakultetą profesoriauti, kur tarp kitko dar redagavo metraštį Tauta ir Žodis.

Mokyklos steigėjas

1921 metais rudenį prof. Vincas Krėvė su dr. kun. J. Bakšiu įsteigė Merkinėje, anot Krėvės, Šarūno tėviškėje, vidurinę mokyklą. Tai dzūkams davė didelio džiaugsmo. Mat, Merkinė nuo didesnių Dzūkijos kultūros centrų buvo toli, tai jų vaikai neturėjo progos aukštesnio mokslo siekti. Merkinėj įsteigus vidurinę mokyklą, tuojau atgijo visuomeninis ir kultūrinis gyvenimas. Daugelis vaikų slaptai pereidavo lenkų administracijos liniją ir čia mokydavosi. Taigi ši mokykla išleido per pusantro šimto abiturientų. Vincas Krėvė labai džiaugėsi savo "kūdikio" pažanga.

Pirmą kartą savo mokykloj

Kartą gavome V. Krėvės telegramą, kad jis atvažiuoja su Antanu Smetona savo "kūdikio" aplankyti ir dzūkams prakalbų paporyti. Diena paskirta sekmadienį. Mes pasistengėm pareklamuoti. Vadinasi, kiek žmonių buvo bažnyčioje, tiek susirinko salėje. Be to, dar keliasdešimt žydelių atėjo pasiklausyti Vinco poringių. Laukėm valandą, dvi, ir jų nesulaukę, išsiskirstėm. Manėm, kad jie kitur kur pasuko. Tačiau rytojaus dieną pavakary pamatėm atžygiuojančius gatve pėsčius: Vincą Krėvę ir A. Smetoną. Labai nustebom. Manėm, kad jie pėsčiomis iš pat Kauno. Bet jie mus suramino. Ėjome pėsti, o kitą kelią važiavome automobiliu, bet jam sugedus, palikome jį pakelėj. V. Krėvė šypsodamas sako: "A. Smetoną supažindinau su Gilšės ežeru, jis dabar ne tik mano raštams tikės, bet ir pats taip bandys rašyti."

Vieną dieną jiems pas vietos kleboną Ribikauską pailsėjus, išvykome V. Krėvės vadovaujamoj ekskursijoje. Pradėjome nuo Merkinės piliakalnio. Jis čia įdomiai porindamas apie pilies didingą ir garbingą praeitį, išlaikė mus apie valandą. Vėliau pasiekėm jo romantiškus ežerus ir gimtąjį kampelį — Subartonis. Jo vaizdiems pasakojimams ir galo nesimatė. Kun. prof. Brazys gerokai pavargo ir galų gale jam sako:

— Aš dabar žinau, Vincai, kodėl tu kunigu negalėjai būti.

— Todėl, kad esu mažas ir iš Merkinės bažnyčios sakyklos ne tik manęs būtų nesimatę, bet ir mano galvos, — atsakė jam.

Dr. kun. J. Bakšys tarp kitko jam priminė:

— Mielas profesoriau, daug knygų prirašei, bet dar daugiau savyje dzūkiško romantizmo nešiojiesi.

— Taip, jeigu Dievulis mane laikys sveiką ir gyvą, tai daug kūrinių dar sukursiu. Turiu pasiryžimo ir noro, — atsakė šypsodamasis.

Krėvė — šaulys

Lankydamasis Subartonyse, Krėvė įsitikino, kad beveik visi subartoniškiai vyrai, jauni ir seni, yra šauliai. Be to, jis gerai žinojo, kad dzūkų šaulių pastangomis buvo ne tik sulaikytas ties Merkine prie Merkio upės lenkų kareivių pulkas besiveržiąs į Lietuvą, bet ir gerokai sumuštas. Tai Krėvei labai patiko ir susitikęs jaunus vyrus vis sakydavo: "Visi turime būti šauliais".

Putvinskiui pasitraukus iš Šaulių Sąjungos pirmininko pareigų, į jo vietą buvo išrinktas V. Krėvė. Prie jo šauliai Klaipėdą atvadavo.

1922 — 1923 metais prie administracijos linijos veikė šaulių grupių štabai. Jie turėjo ryšius su užfronte. Daugelis ukrainiečių ir baltgudžių partizanų atbėgdavo Lietuvos pusėn. Tokiems buvo Merkinėje įsteigta speciali stovykla. Krėvė lankydamas Subartonius, panoro aplankyti tą stovyklą. Jis privažiavęs prie sargybinio, pasisakė kas esąs ir parodė dokumentus. Sargybinis nenorėjo V. Krėvės stovyklon leisti, sakydamas:

— Negalimas daiktas, kad toks mažas ponas būtų vyriausiu Šaulių Sąjungos viršininku.

Užsirūstinęs, negelbėjo savo "kūdikio"

1928 metais prie Voldemaro, švietimo ministerija, dėl lėšų stokos, pradėjo mažinti kai kurių vidurinių mokyklų tinklą. Pradžioje Merkinės vidurinė mokykla į likvidavimo planą neįėjo. Mokykla buvo prie pat lenkų administracinės linijos, turėjo daug mokinių, todėl niekam nė į galvą neatėjo, kad ji bus likviduojama. Tačiau kai kam kažkas Merkinėje nepatiko, ir mokykla susilaukė likvidavimo. Apie mokyklos uždarymą buvo smulkiai painformuotas jos steigėjas V. Krėvė ir prašytas užtarimo pas Voldemarą, bet jis kategoriškai pareiškė:

— Nors labai gaila, bet savigarba neleidžia prašyti Voldemaro.

Susitikimas traukiny ir Lietuvos mokyklų laidotuvėse

1940 m. žiemą, važiuodamas iš Kauno į Vilnių, traukiny susitikau prof. V. Krėvę. Mudu gana seniai nesimatę. Jis man atrodė išvargęs ir kiek senstelėjęs. Pirmiausia užvedėme kalbą apie kūrybą. Jis sakėsi, kad kai kurie jo raštai yra išsisėmę ir todėl reikės antrukart leisti ir gerokai papildyti. Priminiau, kad jo raštai yra labai mėgiami Vilniaus krašto moksleivijos. Krėvė su dideliu pasitenkinimu tuo domėjosi ir teiravosi apie Vilniaus krašto mokyklinį jaunimą. Pasisakė, kad turįs naujų kūrinių rankraščiuose, bet niekaip negali susitarti su leidėjais. Čia jis tuojau ėmė politikuoti ir kritikuoti esamos valdžios režimą ir cenzūros nereikalingumą. Kaj ką bandžiau švelninti, bet jis visai nesidavė perkalbamas. Jis man tiek politinių pliotkų pripasakojo, kad net atsibodo ir klausyti. Jam šiek tiek nusiraminus, paklausiau:

— Kaip profesoriau žiūrit į bolševikų įsteigtas bazes?

Jis man ėmė aiškinti ir išvedžioti, kad jos Lietuvai nebus pavojingos. — Pasibaigs hitleriški karai, išnyks ir bolševikų bazės. Lietuva kaip buvo nepriklausoma, taip ir bus, tik demokratiškesnė, — tvirtino jis man.

Antrukart sutikau V. Krėvę Kaune Lietuvos mokyklų laidojimo konferencijoje. Jis su Paleckio pakalikais sėdėjo už stalo, o šalia jų plevėsavo raudonos vėliavos ir riogsojo Stalino, Markso, Engelso, Lenino ir kitų komunistų apaštalų paveikslai. Visi paleckininkai niekus tauškė ir niekas jų neklausė. Visi laukė ką rimtas profesorius Krėvė pasakys. Tačiau jo kalba mažai kuo skyrėsi nuo anųjų. Pertraukos metu prisilinkau prie Krėvės ir prieteliškai paklausiau: "Ar jau pradėjom demokratiškai gyventi?" Jis tik pamojo ranką, o kita spausdamas mano dešinę tarė: "Laikykimės". Iš to supratau, kad jis pateko komunistų nelaisvėn.

Nusivylimas

Vokiečiams okupavus Lietuvą, kartą nuvykau į Merkinę pasidairyti. Ta proga aplankiau Vinco Krėvės gerą mokslo laikų bičiulį A. Čyrą. Jis su Krėve visą laiką palaikė bičiulystę. Sakėsi, kad jis buvo Kaune ir matėsi su Krėve, kuris labai jaudinasi ir save kaltina, kam jis ėjo į Paleckio vyriausybę, nes vėliau turėjo didelių nemalonumų ir sunkių pergyvenimų.

Krėvės kūryba

Nė viena V. Krėvės knyga nebuvo jaunųjų moksleivių taip skaitoma, kaip "Dainavos šalies senų žmonių padavimai". Aplamai, dzūkų jaunimas labai mėgo Krėvės raštus skaityti. Nors jo kūryba buvo dvejopa — romantinė ir realistinė, bet kartu ir tarmiška. Kaip jis šnekėjo, taip ir rašė. Todėl dzūkams moksleiviams Krėvės įsireiškimai buvo aiškūs ir suprantami.

Profesorius V. Krėvė mirė, bet jo kūryba amžiais bus gyva. O jis jos paliko labai daug.

Mielas Vincai, kada tai svajojai savo kaulus prigiausti Šarūno tėviškėje, bet likimas nubloškė svetimam krašte, kur ir užmigai amžinu miegu.

"Nauja mada"

ŽMOGŽUDYS PRITARIA AUKŠČIAUSIAI BAUSMEI, KOL... JO NELIEČIA

Shreveport, La. (LAIC) — Vietos laikraštis Journal įsidėjo įdomų sovietų genocido konvencijos pasirašymo komentarą. aLikraštis pastebi, jog sovietai genocido konvenciją pasirašė su rezervu, kad be jų pačių sutikimo jie negalės būti patraukti atsakomybėn į Tarptautinį Teismą už toje konvencijoje numatytus nusikaltimus — religinių, rasinių ar tautinių grupių persekiojimus. Bet tai, laikraščio nuomone, esąs eigesys žmogžudžio, kuris pasisako už aukščiausią bausmę žmogžudžiams, kol jo paties tai neliečia.

Tik nors sovietai ir apsidraudžia, kad jų nebūtų galima patraukti į aTrptautinį Teismą, tačiau pasaulio viešosios opinijos teismo jie negalį išvengti, nes pabėgėliai iš anapus geležinės uždangos yra pasaulį atskleidę sistematines šimtų tūkstančių deportacijas iš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Čekoslovakijos, Lenkijos, Rumunijos, Vengrijos į vergų darbo stovyklas, iš kur nėra grįžimo.

Atsiminkite: Jūs laikraštį skaitote kas savaitę, bet prenumeratą mokate tik kartą į metus...

KOMUNIZMAS AZIJAI NEŠA TOKIĄ LAISVĘ KAIP LIETUVAI

(LAIC) David Lawrence iš Paryžiaus World News rašo, jog panaši į Panmunjomo derybas Genevos konferencija daugelių tautų atidarė akis, kas laukia Azijos, jei komunistai ir toliau galės vykdyti savo užsimojimus. Lawrence pažymi, jog komunistams laimėjus, Azijos tautos gautų tokią "savivaldą', kokią gavo Lietuva, Latvija ir Estija, arba tokią "nepriklausomybę" kaip Lenkija, Čekoslovakija ir kiti satelitiniai kraštai.

GALI "SVARSTYTI", BET NEGALI SPRĘSTI

Stockholm (LAIC) — Mums žinomas sovietams pataikaujantis Švedijos užsienio reikalų ministeris Unden dešimtį dienų lankėsi sovietuose. Ta proga jis lankęsis vienoje automobilių dirbtuvėje ir specialiai domėjęsis darbo sąlygomis. Tą jo smalsumą patenkinę jo vadovai, detaliai painformuodami, jog darbininkai turi įtakos svarstant atlyginimus. Taip pat jie gali su fabriko vadovais svarstyti darbo sąlygas. Tačiau... jokių sprendimų jie negali tais savo reikalais daryti. Streikuoti taip pat negali. Sugestijom visa jų tariamia įtaka ir pasibaigia.

Taigi net sovietams pataikaujantis Undenas pripažįsta, tai, ką neseniai Tarptautinės Darbo Organiacijos sesijos proga iškėlė Lietuvos ir kitų pavergtų kraštų laisvajame pasaulyje esą darbininkijos veikėjai — kad sovietų darbininkija yra pavergta ir kad ta darbininkija yra grynai priklausoma nuo sovietinių biurokratų bei išnaudotojų malonės.

K A R Y S, kuris prieš 35 metus buvo pradėtas leisti Kaune Lietuvos kariams, dabar vėl pasirodo Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Tai pasaulio lietuvių buv. karių patriotinis žurnalas.

Metams 5 dol. Rašykite:

K A R Y S

680 Bushwick Ave.,

Brooklyn 21, N. Y.

KAUNŲ MAISTO KRAUTUVĖ

Lietuviškos dešros, skilandžiai ir kiti maisto produktai.

52 Hudson Ave.,

Brooklyn, N. Y.

Tel. UL 8-7821

SAVINGS ACCOUNTS CORDIALY INVITED

LATEST QUARTERLY INTEREST — DIVIDEND

2½% Per Year

Plus Extra ¼% Per Year

Your Deposits in This Bank Are Fully Insured Up to $10,000.

THE Kings County SAVINGS BANK

135 BROADWAY at BEDFORD AVE.

539 Eastern Parkway at Nostrand Avenue

Member Federal Deposit Insurance Corporation

VISAME NEW YORKE NERASITE GRAŽESNIŲ IR PATOGESNIŲ SALIŲ, KAIP

GRAND PARADISE

Ką nerengtumėte — koncertą, vestuves, šokius, ar prakalbas — Grand Paradise gali tilpti nuo 25 iki 2000 dalyvių.

Reikalų Vedėjas

A. WEINSTEIN

320 GRAND ST. BROOKLYN 11, N.Y.

EVergreen 7-1123

NEW YORKO LIETUVIAI GYDYTOJAI

DR. F. M. BINTAKYS
16 Linden St.
Brooklyn, N. Y.
GLenmore 5-3012
VALANDOS:
Kasdien nuo 11 iki 1
ir nuo 6 iki 8.
Šeštadieniais nuo 11 iki 2.
Sekmadien. pagal susitarimą

DR. A. PETRIKA
(DANTŲ GYDYTOJAS)
221 So. 4th Street
Brooklyn, N. Y.
VALANDOS:
9 — 12 ryte
1 — 8 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. EVergreen 7-6868

DR. JANINA SNIEŠKA
(DANTŲ GYDYTOJA)
403 Jay Str. Room 306,
kamp. Fulton Str. (Brooklyne)
Ofiso tel. ULster 8-3789
Namų tel. TAylor 7-8231
VALANDOS:
1 — 7 val.
susitarus
Ketvirtadieniais visą dieną ir šeštadieniais po pietų uždarvta.

DR. BLADAS K. VENCIUS
(DANTŲ GYDYTOJAS)
499 Grand Street
Brooklyn, N. Y.
VALANDOS:
9 — 12 ryte
2 — 9 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. Ofiso STagg 2-0706
Namų — Jamaica 6-3834

JOHN DERUHA, M. D.
Odos niežėjimas ir išbėrimai. Tulžies ligos. Galvos skaudėjimas, nemigas, jausmų komplikacijos, jautrumas, širdies ir skilvio ligos.
Apžiūrėjimas ir kraujo tyrimas 3 dol. Priėmimo valandos 10-2 ir 4-9.
128 E. 86th ST., NEW YORK CITY
Virš Lexington Ave. požeminio traukinio stoties. Lengva privažiuoti iš visur. Atskiri laukimo kambariai vyrams ir moterims.

JOSEPH SAMOSTIE, M. D.
Buvęs Berlyno universiteto klinikų prof. asistentas
Vyrų ir moterų aštrios ir chroniškos ligos.
RENTGENAS - ELEKTROTERPIA
Nuo 10 val. ryto iki 6 v. p.p. Čia pat moterų ligų gydytojas
Priėmimo val. antr., treč. ir penkt. nuo 10 v. r. iki 6:30 v. v.
220 EAST 12th ST., NEW YORK 3, N. Y.
(Tarp 2nd ir 3rd Ave.) Tel. AL 4-4437

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
JUOZAS GINKUS, VEDĖJAS
TREČIADIENIAIS, NUO 9:30 IKI 10 VAL. VAK.
IŠ WWRL, 5000 kcl.
Telefonas: EVergreen 4-9293
495 GRAND STREET BROOKLYN 11, N. Y

Biznio telefonas EVergreen 4-9672
Vedėjo rezidencijos EVergreen 4-1913
LIETUVIŲ AMERIKOS PILIEČIŲ KLUBAS
Puiki salė išnuomojama baliams, banketams, vestuvėms, parėmš ir kitokiems pokyliams.
JUOZAS ZAKARAUSKAS, vedėjas
280 UNION AVE., BROOKLYN, N. Y.

TURIZMO IR APDRAUDOS BIURAS
Kelionės laivais ir lėktuvais, įvairiausios apdraudos, Nuosavybių pirkimo ir pardavimo, Biznio knygų vedimo, Taksų (income tax) paruošimas, Pinigų persiuntimo ir skolinimo, Imigracijos ir pilietybės, Notarinių dokumentų tvirtinimo. Vertimų ir įvairiausiais kitais reikalais.
KNYGYNAS—LAIKRAŠČIAI IR KNYGOS
Visais reikalais jums greitai ir maloniai patarnaus broliai
ALBINAS ir KAZYS TREČIOKAI
315 WALNUT ST. (kamp. Adam St.) NEWARK 5, N. J.
Telefonas MArket 2-4867

Prilaikykime Pinigus Savųjų Tarpe!
REPUBLIC WINE & LIQUOR STORE
X. STRUMSKIS, savininkas
322 Union Avenue,
BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-2089
Vienintelė lietuvių degtinės ir vyno krautuvė, gyvuojanti jau 17 metų.

HERBERT & BLOOMFIELD, Inc.
AUTOMOBILIAI — NAUJI SUNKVEŽIMIAI (TROKAI) vartoti
FINANSUOJA BANKAS
Autorizuotas
TAISYMAS DALYS
Lietuvis JUOZAS E. ARBACIAUSKAS,—Sav.
CHARLES H. BLOOMFIELD,—Sav.
110 Hempstead Turnpike, Franklin Square, L. I., N. Y.
Tel. HE 2-3800

Jaunų gorilų posėdis

MINISTERIS LOZORAITIS PASISAKO

(Atkelta iš 1 psl.)

miausiu laiku dėl kai kurių Europos valstybių politinės linijos bus ieškoma modus vivendi su Sovietų Sąjunga. Trys yra pavojai, arba, geriau sakant, laikini nesmagumai, su kuriais mums gal būt teks dar susidurti. Tai yra vadinamoji saugumo garantija sovietams ir kitokių Locarno klausimas, antra kai kurių valstybių kenksminga tendencija išplėsti prekybos santykius su sovietais, Raudonąja Kinija ir tt. ir trečia vadinamojo kultūros santykių su sovietais nustatymas, kaip baleto siuntinėjimas į Vakarų Europą ir pan. Ir šituo atveju tenka visados su pasitenkinimu ir dėkingumu iškelti skirtingą ir teisingą Jungtinių Amerikos Valstybių nusistatymą tais klausimais.

8. Gal, lankantis Londone, Pone Ministeri, Jums teko susitikti su LRS vadovaujančiais asmenimis ir yra žinoma kokioj padėtyj yra Lietuvos rezistencijos reikalai?

— Būdamas Londone, aš susitikau ir kalbėjau su visais esančiais tenai lietuvių politiniais veikėjais ir jų tarpe su LRS vadovaujančiais asmenimis, kurių teisingas nusistatymas Lietuvos Diplomatinės Tarybos atžvilgiu yra žinomas. Lietuvos rezistencija taip pat, kaip ir mes, yra tikra, kad sovietų okupacijai Lietuvoje bus padarytas galas.

9. Ar nesiruošiate artimu laiku apsilankyti Jungtinėse Amerikos Valstybėse?

— Šių metų rugsėjo mėnesio 12 dieną sukanka 20 metų nuo Baltijos Santarvės sutarties pasirašymo. Jau prieš kelis mėnesius aš pasiūliau Latvijos Diplomatinės Tarnybos Šefui ir Estijos atstovams iškilmingai paminėti šią sukaktį, be kita ko, taip pat sušaukiant trijų Baltijos valstybių diplomatų konferenciją. Tarp kitų sumanymų yra taip pat projektas padaryti tokią konferenciją Washingtone rugsėjo mėnesio antroje pusėje. Jeigu šitas projektas būtų įvykdomas, tai aš vėl nuvažiuočiau į Jungtines Amerikos Valstybes. Šiaip ar taip, aš noriu pasinaudoti šito interview proga ir pakviesti lietuvių visuomenę užsieny sutartinai su estų ir latvių organizacijomis tinkamai atžymėti tą Baltijos Santarvės sukaktį kaip pasireiškimą Baltijos valstybių ir tautų solidarumo praeity, dabarty ir ateity, kada jos visos taps nepriklausomomis.

Prancūzijai...

(Atkelta iš 1 psl.)

Jeigu tai įvyktų, vakarų pasauliui reikštų pražūtį. Štai kodėl Washingtone Churchillis su Eisenhoweriu nutarė sukubėti sureguliuoti šį klausimą.

Churchillio pasiūlymu, ateity visi planai bus svarstomi tik tarp dviejų didžiųjų: Amerikos ir Anglijos, ir, galbūt, įsileidžiant trečiąjį didįjį — Sovietų Rusiją, bet užmirštant ketvirtąjį — Prancūziją, kuri nustojo buvusi didžiąja valstybe.

Churchillis pastebėjo, kad jis nėra joks Prancūzijos priešininkas ir nekartą ją yra užstojęs, bet jos vidaus silpnumai neleidžia jai užimti pirmųjų valstybių rangą ir daro iliuziną "Trijų Didžiųjų" sistemą. "English speaking world", kaip pareiškė Churchillis, turi būti vienintelis atstovas laisvojo pasaulio kovoje su komunizmu.

Šitas Churchillio pasiūlymas jau pradėtas vykdyti. Kai viena anglų — amerikiečių konferencija posėdžiauja Londone, svarstydama Europos gynybos problemas, būtent kokių imtis priemonių, jei Prancūzijos parlamentas neratifikuos C.E.D.

Ar Mendes-France vyriausybė išsilaikys? Štai klausimas, į kurį bus duotas atsakymas už kelių savaičių. Prancūzija savo silpnumą slepia ministerijos krizėse, kaip yra žmonių, kurie mėgsta savo silpnumą nuslėpti įvairių ligų atveju.

Šiandien Prancūzijai, pralaimėjus Indokinijoje, lieka svarbiausia problema išspręsti: priimti C.E.D. tokią, kokią ji patį pradžioj buvo pasiūliusi, arba atmesti ir prieš save matyti augant galingą Vokietiją.

Kas keisčiausia, Prancūzija, kuriai nuo pat karo pradžios buvo suteikta garbė būti Europos konstruktore, imasi šio darbo nenoromis, traukdamasi atbula.

IŠNUOMOJAMI trys atskiri kambariai, su baldais, tinkami bevaikei porai ar pavieniams. Kreipkitės anksti ryte arba vakarais pas V. Guravičių, 83 Stuyvesant Ave., Brooklyn, N. Y.

LIETUVIAI ADVOKATAI

ST. BREDIS, JR.
37 Sheridan Avenue,
Brooklyn 8, N. Y.
AP. 7-7083

KĘSTUTIS W. MICHELSON
111-15 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL 18, N. Y.
VIrginia 7-4111

CLEMENT A. VOKET
(Vokietaitis)
41-40 74th Street,
JACKSON HEIGHTS 73, N
NEwton 9-6620

ALFRED J. WENTZ
225 S. 4th Street,
BROOKLYN, N. Y.
EVergreen 7-8067

A. Andriuškevičius
Laikrodininkas ir Juvelyras
Didelis brangenybių pasirinkimas.
485 Grand St.,
Brooklyn 11, N. Y.
EVergreen 4-2318

SCHOLES BAKING, Inc.
LIETUVIŠKA DUONA—GERIAUSIA DUONA
V. LUKAS, vedėjas

Mes kepame visokias duonas ir pyragus vestuvėms, krikštynoms, gimtadieniams ir kitokioms iškilmėms. Visus užsakymus mes išpildome kuo geriausiai.

532 Grand St., Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 4-8802

WINTER GARDEN TAVERN, Inc.
ŠOKIAI
PENKTADIENIŲ VAKARAIS
BARAS, RESTORANAS,
SALĖ vestuvėms, parengimams, susirinkimams etc.
Vyt. BELECKAS,
savininkas

1883 MADISON ST. BROOKLYN 27, N. Y.
Tel. EV 2-9586 (Prie Forest Ave. stoties). Ridgewood

WAGNER THEATER
KASDIEN DVI FILMOS VOKIEČIŲ KALBA
PASAULINĖ KRONIKA
Filmos keičiamos penktadieniais visai savaitei
110 WYCKOFF AVE., BROOKLYN, N. Y.
Patogus privažiavimas:
Kasa atidaryta 1 val. kasdien. Tel. HE 3-2613
BMT Subway — Canarsie Linija iki DeKalb Ave. Stoties

JOE & RUDY'S BAR and GRILL
NAMŲ GAMYBOS MAISTAS
MŪSŲ SPECIALYBĖ
150 N. 4th St., Brooklyn 11, N. Y. (Bedford Ave. kampas)
EVergreen 4-8325

Tel. EVergreen 6-5181
KARL EHMER — PORK STORES
Geros rūšies įvairios mėsos, vaukštiena, dešros, kumpiai ir kiti maisto produktai šiose krautuvėse:

68-38 Myrtle Avenue, Glendale, N. Y.
68-38 Forest Avenue, Ridgewood, N. Y.
136-59 Roosevelt Avenue, Flushing, N. Y.
60-04 Woodside Aenue, Woodside, N. Y.
185-24 Horace Harding Bld., Fresh Meadows, Flushing
219 Jamaica Avenue, Queens Village, N. Y.
176 Rockaway Avenue, Valley Stream, N. Y.
4380 White Plains Road, Bronx, N. Y.
19 West Post Road, White Plains, N. Y.

MAIN STORE
6202-10 MYRTLE AVE. GLENDALE 27, N. Y.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

STEPHEN AROMISKIS
(ARMAKAUSKAS)
423 Metropolitan Ave., Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 7-4335 Koplyčia Laidotuvėms

MATHEW P. BALLAS FUNERAL HOME
MATHEW P. BALLAS, Direktorius
ALB. BALTRŪNAS-BALTON, Reikalų Vedėjas
660 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.
Tel. STagg 2-5043 NOTARY PUBLIC

JUOZAS GARŠVA
231 Bedford Avenue, Brooklyn, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS
Telefonas, EVergreen 8-9770

SHALINS FUNERAL HOME
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
F. W. SHALINS, Jr. J. B. SHALINS
84-02 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y.
Tel. VIrginia 7-4499 Koplyčia Laidotuvėms

MARCY FUNERAL HOME, Inc.
AUGUST P. GUSTAS, Prezidentas
354 MARCY AVENUE BROOKLYN, N. Y.
(KOPLYČIOS SUTEIKIAMOS IR KITUR)
EVergreen 7-4774

PATRICK FUNERAL HOME
635 NORTH WOOD AVENUE, LINDEN, NEW JERSEY
Telephone LInden 2-4119

ROGERS FUNERAL HOME
P. RADZEVIČIUS, Direktorius
Telefonas, STagg 2-4409
410 METROPOLITAN AVE., BROOKLYN 11, N. Y.

Eastate of A. J. VALANTIEJUS
V. R. VALANTIEJUS, Mgr.
GENERAL INSURANCE AGENT
54-41 — 72nd Street, Maspeth, L. I., N. Y.
NOTARY PUBLIC. Tel. NEwton 9-4464

Visi šie laidotuvių direktoriai išnuomoja automobilius įvairiems reikalams

Namai pardavimui

NAMŲ SAVININKAMS: Turime šimtus nuomininkų, kuriems greitai reikia buto Brooklyne arba Queens County. Mes galime jūsų butą išnuomoti tokiam nuomininkui, kuris jums patinka. Butas gali būti su arba be centralinio šildymo. Patys nuomininkai išdekoruos visą butą. Už visą šį patarnavimą savininkui nereikia nieko mokėti. Jeigu turite arba netrukus turėsite tuščią butą, tuojau skambinkite mums telefonu: VIrginia 9-0842.

APDRAUDA - INSURANCE

Mūsų apdraudos ekspertai tinkamai sutvarko ir parūpina visokią apdraudą namams, bizniams, automobiliams, baldams ir Life insurance. Bet kurios apdraudos reikalu, praėome kreiptis mūsų įstaigon.

ORMAN & MICHELSON
111-15 Jamaica Avenue
Richmond Hill, N. Y.
VIrginia 9-0842
arba VIrginia 7-4111
Valandos: Kasdien iki 8 val.

GERIAUSIS
INSURANCE
IR
REAL ESTATE
Patarnavimas pas
ORMAN & MICHELSON
111-15 JAMAICA AVE.
Richmond Hill 18, N. Y.
Telefonai
Virginia 9-0842 ir
Virginia 7-4111

NERVINĖ

Alexander's Nervinė, kuri turėtų veikti nuo nervų ligų, yra mišinys stiprių ir brangiausių šaknų, žiedų, žievių ir žolių, ir tas mišinys padeda nuo visokių nervų suirimų, galvos skaudėjimų, kvaišimų, isterijos, rūpesčio, susikrimtimo, bemiegės, karščiavimų, išgąsčio, persidirbimo ir kitų nervinių negalavimų. Gerdamas tą mišinį gauni maistą nervams šios gyduolės kainuoja -5.00 svaras. Už $2.00 prisiunčiame 5 uncijas. Į Kanadą $2.25.

ALEXANDER'S CO
414 Broadway
South Boston 27, Mass.

POLAKAS GARANTUOJA, kad galima mokėti brangiau, bet negalima suruošti geresnių laidotuvių

$250 ąžuolinis karstas

Laidotuvių kaina nėra problema, nes mes turime didelį pasirinkimą karstų.

Audeklu dengtas nuo -95
Ąžuolinis nuo $250
Mahagoni med. nuo $495
Metaliniai nuo $385
Nemokamai koplyčia

Antanas Polakas
LAIDOTUVIŲ KOPLYČIA
151 METROPOLITAN AVE.,
Brooklyn, N. Y.
Telefonas EVergreen 7-8479

LITHUANIAN AMERICAN AUTO SCHOOL
Užsirašykite į auto mechanikų ir šoferių mokyklą
GR. 7-8951

Padėsime jums egzaminuose išrūpinti vairuotojų leidimą. Mūsų mokiniai išmokę gauna diplomus. Padedame gauti darbą. Pamokos dienomis, vakarais ir sekmadieniais. Instruktoriai patyrę savo srities žinovai. Mokykla veikia nuo 1916 m.

L. TIKNEVIČIUS, Direktorius
Metropolitan Auto School
155 2nd AVENUE
Tarp 9-10 gatvių, New York City

ALLIANCE CRYSTAL COCKTAIL BAR
Kazys ir Alvina Butvidai
Vienas iš gražiausių kabaretų mieste. Geriausios rūšies maistas, įvairiausi gėrimai
DU ORKESTRAI, "FLOOR SHOW" IR ŠOKIAI
Vakarais muzika prie baro.
80 ST. MARKS PLACE NEW YORK, N. Y.
(8-th St. ir 1st Avenue) GRamercy 7-9765

Telefonas: EVergreen 4-8934
PARAMOUNT BAR & GRILL
STANLEY MIŠIUNAS IR SŪNUS EDWARDAS MIŠIUNAS
SAVININKAI
Lietuviška Užeiga, kur visi myli užeiti.
Pavieniai ir su šeimom, ir svečiai būsite maloniai aptarnauti
Importuoti konjakai — Užkandžiai — Televizija — Muzika — Sportas
502 GRAND ST., kampas Union Ave. BROOKLYN, N. Y.

Telefonas: EVergreen 7-7411
LISAUSKO ANGLIŲ KOMPANIJA
KLEEN KOL COAL CO.
Anglys, Coke ir Aliejus
496 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
Gyvenamoji vieta:
65-43 Grand Ave., TWining 4-8087 Maspeth, N. Y.
Telefonuoti po 5 val. vakarais

POVILANSKŲ BARAS IR RESTORANAS
SALĖ ŠEIMYNINĖMS PRAMOGOMS
158 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.
Tel. EVergreen 4-9737

PHILIP BENDER
AVALINĖS KRAUTUVĖ
Mūsų krautuvėje galima gauti batų, tinkamų visiems keturiems metų sezonams.
Lietuviams ypač gerai žinoma mūsų avalinės kokybė.
245-247 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y
Telefonas: EV. 7-2043

M. and Z AUTO COLLISSION WORKS
I. MALDUTIS ir Z. ZALIAUSKAS
(Tarp Morgan ir Bushwick Ave.)
Tel. EV 8-9794
Lietuvių specialistų auto taisymo dirbtuvė
937 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.

PIRKDAMI BALDUS DIRBTUVĖJE JŪS SUTAUPYSITE 50 NUOŠIMČIŲ
(Parodę šį skelbimą)
Mes kviečiame aplankyti mūsų minkštų baldų dirbtuvės parodą ir pasinaudoti šia proga.
Mes gaminame baldus pagal užsakymą ir individualų skonį, duodami penkių metų garantiją.
Niekur nerasite gražesnių, tvirtesnių ir geresnių baldų, kaip mūsų keturių aukštų dirbtuvėje.
Mūsų gamybos baldai lietuviams yra žinomi nuo 1928 metų. Dabar mes same pasiruošę patarnauti ir naujakuriams...
ATLANTIC UPHOLSTERY CORP.
(Prieš Williamsburg Savings Banką)
174 BROADWAY (Driggs Ave.) BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-1954

JULIUS' RESTAURANT
JULIUS DAUGMAUDIS,
Savininkas
ĮVAIRŪS GĖRIMAI, PIRMOS RŪŠIES MAISTAS
273 GRAND STREET, BROOKLYN 11, N. Y.
EVergreen 4-9533.

Tel. VIrginia 9-3112
PARK FLORIST
Matthew Mažeika
Gėlės pristatomos į bet kurią pasaulio vietą.
8015 JAMAICA AVE., WOODHAVEN 21, N. Y.
(Skersai nuo Haven teatro)

NORITE GEROS — MENIŠKOS
FOTOGRAFIJOS:
PORTRETO,
ŠEIMOS,
VAIKŲ,
įvairių progų nuotraukų?
Jums geromis sąlygomis padarys
VYT. MAŽELIS,
baigęs New York Institute of Photography,
422 MENAHAN STREET, BROOKLYN, N. Y.
skambinti tel. HY 7-4677

New Yorkas ir Apylinkė

Pas mus

Vincui Michelsonui ir jo žmonai Marijonai jų vedybų 37 metų sukakties proga Zorlandų vasarvietėje, Oliver Twist Inn, Hampton Bays, L. I., buvo surengta puota.

M. Klevečkienė, R. Kundrotienė, Ošlapas, Kazlauskai, Andriuliai ir kiti brooklyniečiai savo atostogas praleido Paknių ūkyje, Connecticut valstybėje.

J. Aistis parašė knygą „Apie laiką ir žmones", kurią šiomis dienomis išleido Terra leidykla Chicagoje.

Stasiaus Būdavo romanas "Uždraustas stebuklas", kurį šiais metais išleido Gabija, yra išverstas į anglų kalbą ir atiduotas spausdinti. Romaną leidžia viena New Yorko leidykla, su kuria autorius šiomis dienomis pasirašė sutartį.

Marija Aukštaitė, rašytoja, ilgametė Vienybės bendradarbė, su sūnum Antanu atvyko automobiliu iš Montrealio ir ta proga aplankė mūsų įstaigą.

Dr. A. Snieška, plaučių ligų specialistas, išvyko su šeima porai savaičių atostogų į Maine valstybę.

Antanas Pocius iš Bayonne, N. J., kaip mūsų korespondentas W. Senkus praneša, The Singer Mfg. Co. žurnalui The Export Obserer parašė straipsnį, kaip sovietai okupavo Lietuvą.

O. Kaminskienė, gyvenanti 868 S. W. 2nd St., Miami, Florida, grįždama iš SLA seimo, įvykusio Wilkes-Barre, Pa., aplankė draugus ir pažįstamus rytinėse valstybėse. Viešnia aplankė ir mūsų įstaigą.

V. Zaveckas, V. Ubara, J. Hermanas ir kiti veikėjai viešėjo Zorlandų vasarvietėje, Oliver Twist Inn, Hampton Bays, L. I.

V. Petručionis, Elizabetho Petručionių sūnus, baigęs Newarko College of Engineering ir gavęs B. S. laipsnį, šiomis dienomis susituokia su p-le Helen Bara iš Brockton, Mass.

J. Blekaičio pirmoji eilėraščių knyga, "Vardai dienom ir vandenim", pasirodys šiomis dienomis. Knygą išleido Terra leidykla Chicagoje.

Antanas Škėma, mūsų bendradarbis, grįžo iš atostogų, kurias jis su žmona praleido Paknių ūkyje, Connecticut valstybėje.

GRĮŽO IŠ KELIONĖS

Šiomis dienomis būrys Brooklyno jaunuolių, vaikinų ir merginų, grįžo iš kelionės automobiliais po New Yorko valstybę ir Ontario provinciją Kanadoje. Toje kelionėje dalyvavo: Stasys Liogys, Vyt. Alksninis, V. Žukas, Algis Šimkus, K. Kizlauskas, K. Mijukas, Vyt. Daugirdas, Rovena Liogytė, Danutė Savickaitė, Irena Kazakauskaitė, Roma Vaitkevičiūtė, Aldona Bebrauskaitė, Henrikas Krištaponis ir Lilija Brutytė.

6 psl.

DĖDĖS JUOZO AMBRAZIEJAUS JAUNŲ DIENŲ ATMINIMAI

(Atkelta iš 3 psl.)

tame skaičiuje buvo J. Ambraziejus, Vladas, miręs 1953 m. spalio 11 d. Lietuvoj, kitas brolis Petras mirė, būdamas mažas ir sesuo Magdė (Rūkštelienė) buvo vyriausia.

Po Juozo dieduko mirties jo tėvas ėjo į Daukšius pas kleboną paliomis, brido Dovinės brastą ir peršalo. Užpirkęs mišias už savo tėvą, jis staiga susirgo ir negalėjo eiti. Todėl Daukšių klebonas, rodos kun. Krakaitis davė arklius parvežti į Panausupį. Juozo tėvas mirė viena savaite vėliau už jo senelį, eidamas 36 metus amžiaus, kada sūnui buvo apie 6 m. amžiaus. Po tėvo mirties jo motina ištekėjo už tėvo brolio Adomo, Juozo dėdės, su kuriuo sulaukė dar 22 vaikus, tame skaičiuje trejus dvynukus. Iš viso jos 26 vaikų užaugo tik 6. Pirmo vyro Petro (Juozo tėvo) trys ir antro vyro tik trys vaikai. Tie skaičiai rodo, kaip varšingos buvo senos lietuvių ūkininkų šeimos, kada nebuvo žinomos ir vartojamos apsisaugojimo priemonės. Iš kitos pusės, susirgę vaikai retai sulaukdavo tinkamos gydytojo pagalbos ir todėl jų mirdavo toks aukštas nuošimtis, šiuo atveju liko gyvų tik apie ketvirta dalis.

Pradžios mokslą Juozas ėjo pirty, pas daraktorių, kuris mokė lenkiškai iš elementoriaus, o paskui 4 metus jis mokėsi Daukšių pradžios mokykloje, pas mokytoją Misiurevičių, kuris jį prirengė į antrą gimnazijos klasę. Marijampolės gimnazijoje jis mokėsi tik vienerius metus, išėjo antrą klasę. Mokslas jam sekėsi, bet patėvis nenorėjo leisti jį toliau mokytis.

Nors Juozas Ambraziejus baigė tik dvi gimnazijos klases, bet jis turėjo švietų protą, buvo linkęs į visuomenės veiklą, mėgo skaityti rusų valdžios draudžiamas lietuvių knygas ir kažkokio sąlygose iš jo šaltinio ir suplendo blaivai į viską žiūrįs jaunuolis, anksti tautiniai susipratęs.

Pirmas, kas paskatino Juozą domėtis lietuvybės reikalais buvo jo dėdė mokytojas Kazys Ambraziejus, baigęs Veiverių mokytojų seminariją, jis buvo rašytojo Petro Armino (Trupinėlio) draugas. Jis duodavo Juozui dar mažam berniukui 2—3 kapeikas, kad jis išmoktų iš atminties eilėraščius iš laikraščio Aušra. Nors jau suėjo beveik 70 metų nuo to laiko, bet Juozas iki šiol gali iš atminties deklamuoti tuos eilėraščius.

Patraukęs jį į lietuvių organizuotą kovą prieš rusus, buvo inžinierius Pečkauskas, vėliau tapęs Suvalkų gubernijos atstovu rusijos Dūmoje. Inž. Vitkauskas aiškino Juozui Ambraziejui apie rusų valdžios skriaudas ir priespaudą. Vėliau, kai J. Ambraziejus buvo 16 metų, jam skaudėjo akys (buvo apvilktos). Nuo tos ligos jį gydė, iki pasveiko, dr. Kazys Grinius, kuris sykiu jį šviete lietuvybės klausimais, davė jam skaityti knygeles Krumplių Jonas, Genių Dėdė ir jis tapo Griniaus bendradarbis ir bendramintis. Ambraziejus tvirtina, kad Grinius jį padarė tokiu, kokiu jis yra dabar.

Pirmą draudžiamą lietuvišką knygą J. Ambraziejus gavo nuo knygnešio Juozo Kancieriaus, kuris, be knygų, jam davė Vienybę Lietuvninkų ir Chicagoj ėjusią Lietuvą. J. Ambraziejus buvo knygų ir laikraščių ir, aplamai, lietuvių spaudos platintojas. Tą darbą jis pradėjo nuo 14 metų amžiaus.

Tais laikais lietuvių spauda buvo slepiama tvartuose, kluone, aviliuose ir kitur. Juozas Ambraziejus rado kitus kelius lietuvių knygai slėpti. Marijampolės vienuolyne gyveno kun. Arnastauskas, Ambraziejų tolimas giminaitis. Jis priimdavo paslėpti į rūsį Ambraziejaus atneštas lietuviškas knygas ir laikraščius. Kada vienuolynas buvo įkyštas rusų žandarams, Ambraziejui teko knygas iškraustyti.

Marijampolės parapijos vargoninku buvo Juozas Senkus, susipratęs lietuvis, baigęs Varšuvos muzikos konservatoriją. Kada Senkus baigęs mokslą grįžo į Marijampolę, jis tuoj įsirašė į Artojų Draugystę ir jo bute, parapijos namuose, buvo daromi slapti tos draugijos susirinkimai. Senkus padėjo slėpti lietuvių spaudą. Tik per Senkų Ambraziejus galėjo įlipti į bažnyčios bokštą ir ten laikyti draudžiamas knygas.

Juozas Ambraziejus nebuvo palankus nei pasaulinei (rusų) valdžiai, nei dvasiškijai. Jis kovojo su caro valdžia, kaip mūsų tautos smaugėja. Dvasiškiams jis irgi nesilenkė ir tikybinėse pažiūrose buvo ir liko laisvamanis.

Norėdamas paaiškinti kaip atsirado pas jį toks nepalankus nusistatymas dvasiškiams, dėdė Ambraziejus davė porą pavyzdžių. Jau nuo 18 metų amžiaus jis nustojo eiti išpažinties, kuomet pažino iš tos pačios parapijos kilusį kun. Varnagį, kuris dažnai lankėsi Juozo tėviškėje ir savo nepadoriu elgesiu taip jį papiktino, kad jis atšalo tikybai.

Kun. Varnagiris turėjo žmogiškas silpnybes, kurių jis nevengė ir neslėpė, nes mėgo išgerti, kortas ir gražąją lytį, kas jį, kaip kunigo idealą, žemino Juozo akyse. Jo pavyzdys atstūmė Juozą nuo tikybos. Vėliau J. Ambraziejus sutiko Varnagirį Brooklyne, kur jis buvo klebonu ir jo elgesys nė kiek nepasitaisė.

Kitas atsitikimas buvo pora metų vėliau. Daukšių vikaras buvo kun. Jonas Totoraitis. Kuomet Juozo motina nuėjo pas jį velykinės išpažinties, tai jis jai patarė sudrausti Juozą nuo dalyvavimo lietuvybės darbe, o jei nepaklausytų, įskųsti rusų žandarams. Vienok ji to nepadarė, o papasakojo sūnui, kuris po to tapo dar labiau nedraugingas kunigams ir abejingas tikybinei praktikai.

Čia reikia pastebėti, kad kun. Totoraitis tais laikais buvo tik eilinis parapijos vikaras, bet vėliau jis įgijo daktaro laipsnį Friburgo universitete Šveicarijoje ir parašė disertaciją apie Lietuvą Mindaugo laikais. Nepriklausomybės laikais jis išleido plačią Suduvos (Suvalkijos) istorijos pirmą tomą. Iš to matyt, kad jis buvo daugiau apsišvietęs negu eilinis kunigas, nes sykiu buvo ir istorikas. Bet jis buvo siaurų tikybinių pažiūrų iki fanatizmo, jei net nesidrovėjo Juozo motinai patart įskųst sūnų žandarams ir tuo atžvilgiu jis nė kiek nesiskyrė nuo Kunigų Vienybės vikarų, raginusių boikotuoti ir neskaityti laikraščio Vienybės, kaip "bedieviško".

Ties tuo klausimu reiktų dar kiek sustoti, kad jis atrodytų aiškesnis. Kun. Totoraičiui, kuris neabejotinai buvo sąžiningas savo pareigose, jaunuolis apie 20 m. amžiaus, kuris neina išpažinties ir "cicilikas" atrodė pavojingas tiek Bažnyčiai, tiek pasaulinei valdžiai. Tais laikais, devyniolikto amžiaus pabaigoje, apie 1898 m., kai tautinis lietuvių darbas ėjo slaptai, eiliniam piliečiui nebuvo aiški riba tarp srovių, kas yra varpininkas — demokratas ar socialistas, tai galėjo žinoti tik vadai. Tos srovės tik pradėjo ryškėti ir išsiskirstė tais laikais. Paprastai, kasdieninėje kalboje, buvo vartojamas žodis "cicilikai" vieton socialistai, ta prasme, kad tai žmonės — priešingi tikybai ir rusų valdžiai. Nors santykiai tarp katalikų dvasiškių ir rusų valdžios nebuvo draugingi, bet tam tikrais momentais, kada "cicilikai" galėjo sudaryt pavojų abiem pusėm, toks bendradarbiavimas buvo įmanomas, ir kun. Totoraitis, kaip nuodėmklausys, galėjo patarti sudraust sūnų bedievį ir "cicilikų".

STUDENTŲ IŠVYKA

Liepos 17 d. New Yorko Nepriklausomųjų Studentų Sąjūdžio branduolio suruošta išvyka sutraukė į Devenių ūkį virš 150 rytinių pakraščių jaunimo (New Yorko, New Jersey, Waterburio, Hartfordo, New Britaino, Stamfordo, Providence, Bostono ir kitų vietovių).

Išvykos tikslas buvo jaunimo raginimas lietuviškumo vardan priklausyti ideologinėms organizacijoms, o taip pat skatinimas tarporganizacinio bendradarbiavimo. Šiuo reikalu išvykos dalyviai priėmė atitinkamą rezoliuciją.

Be žaidimų maudymosi ir šokių, kolega Algimantas Gureckas skaitė paskaitą apie jaunimo politinius uždavinius, gi kolega Vytautas Alksninis pravedė laužą, kurio programą išpildė atskirų vietovių jaunimas.

●

ELIZABETHO ŽINIOS

Elizabetho miestas ateinančiais metais minės savo inkorporavimo 100 metų sukaktį. Beje, tuo pačiu laiku vietos lietuvių Šv. Petro ir Povilo bažnyčia minės 60 metų įsikūrimo sukaktį.

***

Liepos 28 d. Lithuanian Savings and Loan Association direktriai turės savo mėnesinį susirinkimą, kuriam pirmininkaus prezidentas Michael Saliklis.

***

Stephanie Laucytė nuo šių metų rugsėjo mėnesio skiriama matematikos mokslo koordinatore visam Elizabetho mokyklų tinklui. Sveikiname.

***

The United Clubs of Eliazbeth, N. J., Inc., kurio nariu yra ir Lietuvių Laisvės svetainė, liepos 14 d. turėjo savo susirinkimą. Delegatais buvo John Reedy, William Senkus ir Stanley Valatka.

W. Senkus

Žaidimas pajūry

IŠ PR. LAPIENĖS VASARVIETĖS

Pranės Lapienės vasarvietės svečiai

Kaip kasmet, taip ir šiais metais, Pr. Lapienės vasarvietė, Stony Brook Lodge, 50 mylių nuo New Yorko, prie Atlanto ilankos, yra lietuvių kultūrinių subuvimų centras. Iki šiol čia įvyko Joninių laužas, literatūros vakaras ir Amerikos gamtos vaizdų filmos, vasarotojus kaip ir svečius pilnai patenkino.

Savaitgaliais čia lyg ir savotiški atlaidai vyksta — svečių ne tik iš New Yorko, bet ir iš tolimesnių vietų atvyksta praleisti dieną. Pavyzdžiui, pereitą savaitgalį J. Janulevičiaus šeima net iš Clevelando viešėjo su būriu draugų. Ir kitataučių spauda, estų ir amerikiečių laikraščiai rašo, kad Stony Brook Lodge yra tapusi lietuvių vasaros kultūriniu centru, kur pradedant konsulu Budriu čia lankosi žymesnieji lietuviai. Tas pat laikraštis, Vaba Eesti Sona pažymi, kad šis centras yra arti estų kolonijos ir tokiu būdu susidaro sąlygos Pabaltijo žmonėms pabendrauti. Vietos amerikiečių spauda dar kalba, kad ši vasarvietė vaizduoja lietuvių kultūrinius atsiekimus. Mat, vasarvietėj, be daugelio originalių mūsų dailininkų kūrinių, yra taip pat tautodailės parodėlė ir gausi biblioteka. Tai Pr. Lapienės kolekcija, išstatyta svečių malonumui.

Tarp pirmųjų vasarotojų čia yra Ant. Ošlapienė, jos vyras ir sūnus, rež. Jurgis Blekaitis, adv. Vl. Koppas su žmona, prof. A. Galdikas, C. Micevičius, M. Galdikienė, dail. A. Merkerienė, L. Dymša, N. Jasaitytė, A. Razevičiūtė, Aušra Bendoriūtė, Vl. Barčiauskas su šeima, inž. Novickis, M. Molis, skulpt. V. Kašiuba su šeima — taį vis iš New Yorko ir artimesnių apylinkių žmonės. Bet ši vasarvietė gana populiari ir kaimyninėse valstybėse. Čia įlegesnes atostogas šiemet praleido T. Brazauskas su žmona iš Waterbury, Tamošiūnienė su Veleckiene iš Bridgeport, trumpesniam laikui buvo atvykę Vienybės korespondentas A. Sapiega su žmona, I. Sniečkus su šeima ir kiti.

Vasarotojai atvyksta ir iš Chicagos, kaip Petrulytė ir Žygaitė.

Gaila, kad ši vasarvietė apsiribojo lietuviams svečiams tik vienu centraliniu namu, kur kambariai atostogoms reikia užsisakyti iš anksto ir visu prašančiųjų negali patenkinti. Bet gera, kad galima čia atvykti ir praleisti dieną vasarojančių tarpe, besišildant saulėje ar maudantis jūrų vandenyse ir pasistiprinant tikru lietuvišku maistu.

L. K.

●

VIENYBIEČIŲ IŠVYKA PAS PR. LAPIENĘ

Rugpjūčio 14 dieną Pr. Lapienė savo vasarvietę, Stony Brook Lodge, rezervuoja Vienybės skaitytojų išvykai. Skirdama tos dienos pelną Vienybei, Pr. Lapienė sako, kad, šiais spaudos laisvės atgavimo sukakties metais, ir kitose mūsų kolonijose turėtų būti suteikta panaši parama laikraščiui.

Nėra abejonės, kad Vienybės laikraščio draugai New Yorke ir apylinkėse įvertins šį gražų mūsų bendradarbės žestą ir tą dieną gausiai susirinks Stony Brook Lodge. Bus naudos laikraščiui ir malonumo suvažiavusiems.

Kelias į Pr. Lapienės vasarvietę, Stony Brook, L. I., yra nurodytas atskirame skelbime.

PRIIMAMI VASAROTOJAI

Gražioje vietoje, žemės ūkyje prie ežero, priimami vasarotojai. Pramogos ir pasilinksminimai. 3½ val. nuo New Yorko miesto.

Kaina 20 dol. savaitei.

Vietos atostogoms ir savaitgaliams užsakomos iš anksto šiuo adresu:

J. Paknys, Box 126,
Thompson, Conn.
Telef. Putnam 8-7736

STONY BROOK LODGE

Pr. Lapienės vasarvietė

SIŪLO KAMBARIUS ATOSTOGOMS, O SALĘ ir PARKĄ VASAROS POBUVIAMS.

Kainos visiems prieinamos.

SUSISIEKIMAS: automobiliais iš New Yorko 25 A keliu arba traukiniu iš Jamaica stoties į Stony Brook. Iš CONNECTICUT: iš Bridgeporto laivu persikelti į Port Jefferson. Stotyje ir uoste patelefonavus patinka vasarvietės mašinos.

ADRESAS:

Stony Brook Lodge, Stony Brook, Long Island, N. Y.

Telefonas: Stony Brook 7-0586. Vedėja Pr. Lapienė.

MĖSOS URMO PARDAVIMAS
ALBRECHT & KOELBER
197 NORTH 6th ST. BROOKLYN 11, N. Y.
EVergreen 8-6322

MIČIULIO RŪBŲ KRAUTUVĖJE

Jūs galite gauti paltų ir siūtų žemesnėmis kainomis, negu bet kurioje New Yorko krautuvėje.

Bet, svarbiausia, jūs čia turite tą patį, šimto procentų vilnos ir pirmos rūšies darbo drabužių pasirinkimą. Nueikite persitikrinti!

E. P. MITCHELL CO.
Manufactures of
FINE CLOTHES FOR MEN
1245 BROADWAY BROOKLYN 21, N. Y
GL 5-2246

(Green Ave kampas, pirmame aukšte, vienas blokas nuo Gates Ave stoties važiuojant Broadway BMT linija)